

Møte mandag den 18. mai 2009 kl. 12

President: Carl I. Hagen

Dagsorden (nr. 85):

1. Redegjørelse av barne- og likestillingsministeren om situasjonen i barnevernet
2. Interpellasjon fra representanten May-Helen Molvær Grimstad til barne- og likestillingsministeren:

«Ifølge media er hvert tredje seksuelle overgrep mot mindreårige utført av andre mindreårige. Mange overgrep er så grove at de medfører alvorlige senskader. Seksuelle overgrep begått av barn er krevende å forholde seg til. Temaet er sterkt tabubelagt, og mange ofre og overgripere får ikke nødvendig hjelp. Ifølge FNs barnekonvensjon artikkel 34 har barnet rett til beskyttelse mot alle former for seksuell utnyttelse og misbruk. For å verne barn mot slik utnyttelse skal staten sette i verk alle nødvendige tiltak, nasjonalt og internasjonalt. Dessverre opplever mange barn overgrep, og de opplever at de ikke får den beskyttelsen de har krav på.

Hva gjør Regjeringen for å forhindre at barn og unge blir utsatt for seksuelle overgrep, hva vil Regjeringen gjøre for at flere barn og unge blir fanget opp og får hjelp, og hvordan vil statsråden sikre at ansatte som arbeider med barn og unge, får økt kompetanse slik at flere blir sett?»

3. Interpellasjon fra representanten Olav Gunnar Ballo til landbruks- og matministeren:

«Gjennom flere tiår har det fått utvikle seg et økende misforhold mellom antallet reinsdyr i Finnmark og beitegrunnet for disse. Konsekvensene har vært at slaktevekten har gått ned, og at mange reinsdyr ikke overlever vinteren på grunn av manglende tilgang på reinlav. Næringen mottar betydelige statlige subsidier, noe som kan ha bidratt til å holde det høye reintallet oppe. I tillegg til at næringen i mindre og mindre grad produserer for salg, medfører underernæringen også store dyretragedier.

Hvordan vil statsråden sikre at det er et samsvar mellom antall beitedyr i Finnmark og tilgangen på beite for dyrene?»

4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Per Sandberg, Ib Thomsen og Tord Lien om nødvendige lovendringer slik at Statens vegvesen og andre statlige aktører må betale saksbehandlingsgebyr på linje med private aktører (Innst. S. nr. 223 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:43 (2008–2009))
5. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Ole Gabriel Ueland*

Presidenten: Kjære medrepresentanter.

Tidligere stortingsrepresentant for Senterpartiet Ole Gabriel Ueland døde 5. april 2009.

Ueland ble født 31. januar 1931 i Varhaug. Han var nummer tre i en søskenflokk på åtte.

Ueland utdannet seg til sivilagronom ved Norges landbrukshøgskole på Ås og arbeidet der som forskningsassistent etter endt studium. I 1959 reiste han til Sola, der han startet i jobben som herredsagronom. Året etter ble han ansatt i Rogaland Landbrukselskap, først som 1. fylkesagronomassistent og siden som fylkesagronom.

Ueland engasjerte seg i politikk for Senterpartiet. Han var med i Sola kommunestyre fra 1967 til 1977, i formannskapet fra 1972 til 1977, og han var ordfører fra 1972 til 1975. Han var også medlem av fylkestinget fra 1972 til 1975. Han har hatt en rekke offentlige verv, bl.a. som formann i Generalplanutvalget Sola 1972–1977, medlem i en rekke kommunale og interkommunale nemnder, medlem av utvalg for typetegninger i hydroteknikk ved NTH 1975–1981, og medlem av utvalget for menneskerettigheter 1981–1985.

Ueland var stortingsrepresentant fra 1977 til 1993. Han var medlem av justiskomiteen 1977–1981, nestformann i kommunal- og miljøkomiteen 1981–1983, finanskomiteen 1983–1988 og leder i energi- og industrikomiteen 1988–1993. Han var medlem av Stortingets delegasjon til Nordisk Råd 1983–1988 og 1989–1991 og medlem av Stortingets delegasjon til IPU 1989–1993. I den tiden Ueland var stortingsrepresentant, var han medlem i gruppestyret 1977–1993 og nestleder i gruppestyret 1984–1989. Han var leder av Senterpartiets programutvalg 1980–1981.

Allerede fra starten av markerte han seg som en dyktig rikspolitiker med engasjement og gjennomslagskraft. Han hadde en egen evne til å møte folk, han var avvæpnende, jovial, tillitvekkende og likeverdig. Uredd og debattglad som han var, tok han også kontroversielle standpunkt. I den aktuelle saken om miljøpolitikk og gasskraft fikk han også motstand i sitt eget parti, men oppnådde det han ønsket: en debatt om viktige prinsipper uten forutinntatte standpunkter.

Ueland var en romslig mann både politisk og menneskelig med sans for humor og gode replikker. Han vant stor respekt også blant politiske motstandere. Han ble mye brukt når viktige avgjørelser stod på spill for partiet, bl.a. da partiet forhandlet om deltakelse i regjering i 1983.

Vi er takknemlige for den betydelige samfunnsinnsatsen som Ole Gabriel Ueland har lagt ned, og lyser fred over hans minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representanten Trond Helleland, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra den møtende vararepresentanten for Møre og Romsdal fylke, Jenny Klinge, om å bli fritatt for å møte i Stortinget under representanten Eli Sollied Øveraas' permisjon i tiden fra og med 18. mai til og med 20. mai på grunn av sykdom
- fra den møtende vararepresentanten for Sør-Trøndelag

fylke, Linda C. Hofstad *Helleland*, om å bli fritatt for å møte i Stortinget under representanten Børge Brendes permisjon, i dagene 18. og 19. mai, av omsorgsgrunner

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Tredje vararepresentant for Møre og Romsdal fylke, Ragnhild Aarflot *Kalland*, og andre vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Michael *Momyr*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Ragnhild Aarflot Kalland og Michael Momyr er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møter i dag og resten av inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Solveig Horne. – Andre forslag foreligger ikke, og Solveig Horne anses enstemmig valgt som settepresident for denne ukens møter i Stortinget.

Representanten Line Henriette Holten Hjemdal vil framsette et representantforslag.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [12:07:31]: På vegne av Dagfinn Høybråten og meg selv fremmer jeg et representantforslag om at staten sørger for at StatoilHydro trekker seg ut av oljesandaktiviteter i Canada.

Jeg anmoder om at dette forslaget blir behandlet etter Stortingets forretningsorden § 28 d, slik at dette kan bli behandlet i dagens møte etter at ordinært kart er ferdigbehandlet.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte. Presidenten vil komme tilbake til dette om et lite øyeblikk.

Til behandling foreligger de saker som er oppført på dagsorden nr. 85.

Basert på anmodningen fra Line Henriette Holten Hjemdal foreslår presidenten at Stortinget tar stilling til behandlingsmåten av det fremsatte forslaget straks, og at vi derfor først tar sak nr. 5 på dagsordenen, Referat, som gjelder dette forslaget. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 5 [12:08:38]

Referat

1. (268) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Høybråten og Line Henriette Holten Hjemdal om at staten sørger for at StatoilHydro trekker seg ut av oljesandaktiviteter i Canada (Dokument nr. 8:109 (2008–2009))

Presidenten: Basert på det som representanten Line Henriette Holten Hjemdal opplyste om, at man inviterer Stortinget til å ta stilling til hvordan staten skal votere på generalforsamlingen som avholdes i morgen, er det da naturlig at Stortinget får tatt stilling til det før voteringen skal skje på generalforsamlingen. Presidenten vil derfor foreslå at dette forslaget, etter forretningsordenens § 28 d, tas opp til avgjørelse straks hvis ikke presidenten eller en femtedel av de representantene som er til stede, motsetter seg dette.

Presidenten foreslår altså at representantforslaget tas opp til behandling etter at sakene på dagens kart er ferdigbehandlet.

Inge Ryan (SV) [12:09:43]: På vegne av Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet foreslår jeg at saken sendes komiteen.

Presidenten: Det foreligger da to forslag til behandlingsmåte.

Dagfinn Høybråten (KrF) [12:10:12]: Jeg vil kort begrunne hvorfor jeg støtter presidentens forslag til behandlingsmåte.

Jeg har sammen med representanten Line Henriette Holten Hjemdal fremmet et forslag til behandling i henhold til § 28 d i Stortingets forretningsorden, og det har sammenheng med StatoilHydros generalforsamling i morgen, tirsdag 19. mai.

Til generalforsamlingen i morgen er det varslet et aksjonærforslag om at StatoilHydro skal trekke seg ut av oljesandaktiviteter i Canada. Flere tunge aksjonærer som Folksam, Danske Bank, Storebrand Kapitalforvaltning og Sjunde AP-fonden har varslet sin støtte til forslaget. Begrunnelsen er hensynet til klima og bedrifters samfunnsansvar.

Norges miljøvernminister, Erik Solheim, uttalte nylig på SVs landsmøte:

«Det ikke er akseptabelt at et nesten helt statlig eid selskap ser sin framtid i oljesand i Canada.»

I Dagens Næringsliv forrige torsdag hadde miljøvernministeren følgende kommentar til det varslede aksjonærforslaget:

«Det synes jeg veldig godt om (...) Jo flere aktører som tar slike hensyn, jo raskere får vi et grønt næringsliv.»

Når en statsråd i Regjeringen som har ansvar for miljøvern, på en så klar og tydelig måte markerer at StatoilHydros oljesandengasjement er uakseptabelt, ser jeg ikke noen mer logisk og naturlig konsekvens av det enn at staten bruker sin innflytelse i StatoilHydros organer slik at denne politikken blir gjennomført.

På denne bakgrunn ber jeg om at det fremsatte representantforslaget behandles i dagens møte i Stortinget.

Presidenten: Presidenten vil understreke at det er behandlingsmåten for forslaget som er gjenstand for debatt.

Trine Skei Grande (V) [12:12:03]: Jeg vil på vegne av Venstres gruppe si at vi støtter presidentens forslag til behandlingsmåte. Hvis vi ikke skal bruke denne paragrafen i slike sammenhenger, vil den ut fra vår vurdering framstå som ganske meningsløs.

Det er også ganske spesielt at man ønsker aktivt eierskap – i hvert fall snakker enkelte partier mye om aktivt eierskap – men ønsker å behandle sakene etter generalforsamlingene er avholdt.

Jan Tore Sanner (H) [12:12:42]: Jeg skal ikke kommentere innholdet i selve saken. Det må vi komme tilbake til. Men Høyre slutter seg til presidentens forslag om å behandle saken i dag. Det har vært et sterkt ønske fra Stortinget om at man skal ha mulighet til å debattere aktuelle saker i Stortinget, og da synes vi at dette er en god anledning til å gjøre det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering, sa

presidenten: Vi går da til votering over behandlingsmåten for det fremsatte representantforslaget fra Dagfinn Høybråten og Line Henriette Holten Hjemdal.

Presidenten har foreslått at forslaget behandles etter § 28 d, altså at det behandles som siste sak på dagens møte, mens Inge Ryan har satt frem forslag om at det skal sendes komité. Presidenten tar som utgangspunkt at det er energi- og miljøkomiteen Inge Ryan har i tanke – det nikkes. Forslaget fra Inge Ryan på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er da at det fremsatte representantforslaget sendes energi- og miljøkomiteen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom forslaget fra presidenten og forslaget fra Inge Ryan ble forslaget fra Inge Ryan bifalt med 55 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.17.48)

Presidenten: Representantforslaget er dermed vedtatt sendt energi- og miljøkomiteen.

Sak nr. 1 [12:18:09]

Redegjørelse av barne- og likestillingsministeren om situasjonen i barnevernet

Statsråd Anniken Huitfeldt [12:18:41]: Barnevernet skal hjelpe utsatte barn før problemene blir for store. Det er viktig å komme tidligst mulig inn og gi hjelp av god kvalitet. Økningen i antall henvendelser til barnevernet kan indikere at vi er på vei mot dette målet. Større årvåkenhet rundt barnets situasjon fører i dag til flere meldinger

til barnevernet fra skole, barnehage, helsestasjon, lege og politi. Det er også flere foreldre og familiemedlemmer som selv ber barnevernet om hjelp i dag. Terskelen for å ta kontakt med barnevernet er senket.

Men det kan også være andre årsaker til vekst i antall saker til barnevernet. Selv om flere tar kontakt, er det fortsatt grupper av barn som bekymrer meg. Det er de stille barna som vi sjelden ser og hører noe om. Det kan være barn av rusmiddelmissbrukere og psykisk syke, barn utsatt for seksuelle overgrep og barn som lever med voldelige foreldre. Vi må alle skjerpe blikket for at behovene til disse barna skal bli oppdaget.

Det er ikke mange år siden mediedebatten om barnevernet handlet om at barnevernet gikk urettmessig inn i familier og «tok barna». I dag handler diskusjonen om at barn og familier får for lite hjelp fra barnevernet, eller får hjelp for sent. Det jobber mange flinke og dedikerte fagpersoner både i det lokale og i det statlige barnevernet. Dette er personer som ofte må håndtere noen av de vanskeligste konfliktene i vårt samfunn. De skal snakke med barn, ungdom og familier med store utfordringer og i dyp krise. De ansatte i barnevernet møter ofte kritikk. De fortjener virkelig anerkjennelse for sin samfunnsinnsats. Derfor er jeg glad for at barnevernet har fått økt tillit i befolkningen de siste årene.

Før barnevernsreformen var det store variasjoner i nivået på hjelpetilbud til barn og unge i ulike deler av landet. 1. januar 2004 ble fylkeskommunens ansvar på barnevernsområdet overført til staten. Tidligere barne- og familieminister Laila Dāvøy gikk i spissen for denne reformen. En av grunnene til det var at man så at barnevernstjenestene på fylkesnivå hadde svært varierende kvalitet. Kontrollen med institusjoner var mangelfull, og samarbeidet med og bistanden til kommunene var mange steder altfor dårlig. I tillegg var utgiftsveksten høy i det fylkeskommunale barnevernet.

Barne-, ungdoms- og familieetaten ble opprettet for å samordne og styrke de ulike tilbudene. Gjennom reformen fikk etaten ansvar for å bistå barnevernstjenesten i kommunene med plassering av barn utenfor hjemmet, ansvar for rekruttering og formidling av fosterhjem, ansvar for etablering og drift av barnevernsinstitusjoner og ansvar for familievernet. Samtidig som reformen innebar en sentralisering av oppgavene, var det viktig å få til mer samarbeid med kommunene.

Over 80 pst. av de 42 600 barna som får hjelp av barnevernet, får hjelp av kommunalt barnevern i lokalmiljøet. Reformen har derfor bidratt til at kommunene har fått økt faglig bistand fra det statlige barnevernet. De ansatte i det statlige barnevernet har vært gjennom en krevende omstillingsprosess og har oppnådd gode resultater de siste fem årene.

Et viktig mål for barnevernsreformen var å sikre likeverdige tilbud over hele landet. De regionale forskjellene i bruken av statens barnevernstjenester har blitt mindre for hvert år fra 2005 til 2008.

I 2005 var antall barn og unge som mottok hjelp fra Statens barnevern, høyest i region vest med 4,5 barn pr. 1 000 barn og lavest i region Midt-Norge med 2,3 barn pr.

1 000 barn, altså en differanse på 2,2 barn. Hjelpenivået i Midt-Norge var derfor halvparten av nivået på Vestlandet. I 2008 var forskjellen mellom høyeste og laveste nivå i regionene redusert til 1,4 barn pr. 1 000 barn. Region vest var fortsatt høyest og har økt til 4,7 barn pr. 1 000 barn, mens region sør er lavest med 3,3 barn pr. 1 000 barn. Det betyr at flere barn har fått hjelp i alle regioner, og at vi nærmer oss målet om et likeverdig tilbud i hele landet.

For at barn skal få et best mulig tilbud, bruker vi fosterhjem mer og gir mer hjelp i hjemmet. Fra 2005 til 2008 er det over 9 pst. færre barn i institusjon, 28 pst. flere barn i fosterhjem, og 13 pst. flere får hjelpetiltak i hjemmet.

Det er fortsatt regionale forskjeller når det gjelder hvilke tiltak som settes inn. Omstillingsarbeidet i retning av mer likeverdig barnevern fortsetter i tråd med Stortingets målsettinger.

En av dem som har tatt del i det store omstillingsarbeidet, er leder Rita Nilsen-Nygaard i Bodø. Hun har jobbet på institusjon i mange år og driver nå med hjelpetiltak i hjemmet for det statlige barnevernet. Hun fortalte til VG på fredag at foreldre og barn greier det utroligste når familien får systematisk hjelp til å takle atferdsproblemer. Hun anbefaler at ungdom og deres familier får prøve de nye hjelpetiltakene i barnevernet før man vurderer institusjon.

For at barn og unge som før ble plassert på institusjon, skal få et godt tilbud i fosterhjem, har vi i statlig regi utviklet hjem med spesiell kompetanse på å ta seg av barn og unge med særlige behov. For å hindre unødvendige flyttinger og brudd får disse hjemmene tett oppfølging og veiledning. De som organiserer fosterhjemmene, har vært opptatt av at vi skal få på plass en egen pensjonsordning og bedre sosiale rettigheter for fosterforeldre.

Regjeringen vil legge fram en odelstingsproposisjon om en egen pensjonsordning for de statlige familiehjemmene og beredskapshjemmene.

Også de kommunale fosterhjemmene har fått et bedre tilbud enn tidligere. Det nye opplærings- og rekrutteringsprogrammet er evaluert og revidert. Hovedkonklusjonen er at dette er et godt tilbud.

Samarbeidet med Norsk Fosterhjemsforening har vært helt nødvendig for å få til forbedring av disse opplæringsprogrammene. Fosterforeldre gjør en svært viktig jobb i norsk barnevern og står ofte opp for barnevernsbarnas interesser.

Rekruttering av fosterhjem er en prioritert oppgave. Det er fortsatt en utfordring å rekruttere fosterhjem til større barn, ungdom, søskengrupper, samiske barn og barn med minoritetsbakgrunn. I mars 2009 ble det gjennomført en rekrutteringskampanje som har ført til mange henvendelser fra folk som er interessert i å være fosterforeldre.

De fleste barnevernet har overtatt omsorgen for, bor i fosterhjem, men noen barn har aller best nytte av et godt institusjonstilbud. Vi har mange gode barnevernsinstitusjoner i Norge, og de har blitt enda bedre de siste årene. Private institusjoner utgjør en nødvendig del av vårt institusjonstilbud.

Halvparten av barna som er i institusjon, er i institusjoner drevet av private, både ideelle og kommersielle. HSH, Handels- og Servicenæringens hovedorganisasjon, som re-

presenterer mange av de private barnevernsinstitusjonene, er særlig opptatt av at private bidrar til større variasjon i institusjonstilbudet. Det er jeg enig med dem i.

Lederen for Brusetkollen har gitt meg mange gode argumenter for dette i et møte vi nylig hadde om ungdom med rusproblemer. Vi må ha variasjon i tilbudet, slik at barn kan få et tilbud som er best mulig tilpasset deres behov.

Etaten vil fra og med 2009 kjøpe flere plasser fra ideelle organisasjoner enn tidligere.

Ungdom har ulike utfordringer og trenger derfor ulike institusjonstilbud. Hensynet til størst mulig variasjon i institusjonstilbudet kan noen ganger komme i konflikt med nærhetsprinsippet. Vi kan ikke ha alle typer institusjoner i alle nærmiljøer. For noen barn er det bedre å flytte for å få et best mulig faglig tilbud, for andre er kontakten med nærmiljøet det aller viktigste. Ikke minst gjelder dette for barn fra Nord-Norge, som før reformen i hovedsak ble sendt til institusjoner på Østlandet. Vi vet også at antallet flyttinger ut av region Vest har gått ned de siste årene. Vi er opptatt av å kartlegge behovene til det enkelte barn før vi bestemmer hvor barnet skal bo. Det kan redusere antall feilplasseringer.

Etaten er pålagt å utnytte kapasiteten i det statlige barnevernet så langt det er mulig for å sikre en god ressursutnyttelse. Når private plasser skal kjøpes, har Stortinget vedtatt at Regjeringen skal prioritere kjøp fra ideelle organisasjoner framfor kommersielle, private aktører. Vi har i tillegg doblet avtaletiden for private for å gi stabilitet og forutsigbarhet for dem som driver.

Denne regjeringen har gått lenger i samarbeid med ideelle organisasjoner enn tidligere regjeringer.

Av hensyn til barnets beste vil vi så langt det er mulig forsøke å unngå at et barn blir flyttet fra en institusjon til en annen fordi institusjonen ikke får forlenget sin fireårskontrakt. I de fleste slike tilfeller vil plassen for den enkelte ungdom fortsatt kjøpes av etaten.

For barn er det viktig at de vet at også de biologiske foreldrene blir ivaretatt etter at barnevernet har overtatt omsorgen for barnet. Derfor er det utarbeidet en veileder som skal bidra til å gi bedre hjelp og oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelsen.

Det beste for barna er at de får tidlig hjelp. Tidlig hjelp gir også lavere utgifter. Derfor henger god faglig styring og økonomisk styring tett sammen. Da den forrige regjeringen iverksatte barnevernsreformen, var det en målsetting å få kontroll med utgiftsveksten. Riksrevisjonen slo i 2007 fast:

«Når det fortsatt har vært behov for tilleggsbevilgninger i 2007, har det sammenheng med at skjevheter i budsjettgrunnlaget fra oppstarten ikke i tilstrekkelig grad er rettet opp.»

Den forrige regjeringen undervurderte kostnadene knyttet til reformen. I inneværende periode er derfor budsjettet økt med 1,4 milliarder kr, en økning på 42 pst. Samtidig er det viktig at vi bruker ressursene effektivt og til barnas beste. Utgiftsveksten er redusert etter reformen. Veksten skal reduseres ytterligere uten at dette skal gå ut over tilbudet til barna.

Vi har også et mål om å bidra aktivt til faglig videreutvikling av tjenestetilbudet i barnevernet. Vi må vite mer om hvilke tiltak som gir best hjelp til ulike barn. Tiltak som tilbys fra statlig og kommunalt barnevern, skal derfor være kunnskapsbaserte. Dersom det er til barnas beste, skal vi hjelpe barn, unge og familier der de er, uten å måtte flytte barna ut fra eget nærmiljø. Det er godt forebyggende arbeid.

Barn og ungdom med atferdsvansker har fått et bedre tilbud enn før. Etatens regioner har fått på plass et bredt spekter av hjemme- og nærmiljøbaserte tiltak, og en egen institusjonsmodell og en modell for behandlingsfosterhjem er på gang. To av etatens forskningsbaserte hjelpe-tiltak rettet mot barn og unge med alvorlige atferdsproblemer – forkortet til PMTO og MST – har ført til bedre behandling av ungdom med atferdsvansker. 80 pst. av ungdom som har gjennomgått hele det hjelpetiltaket som heter MST, har ikke hatt behov for nye tiltak fra barnevernet. Videre antyder en foreløpig oppsummering etter institusjonsbehandlingen MultifunC gode resultater.

Ungdom som ruser seg, skal få bedre tilbud enn de har fått til nå, og de må få hjelp fra flere tjenester. Det siste halvåret har vi bl.a. blitt kjent med flere alvorlige hendelser i Bergensområdet. Bufdirs kartlegging av barnevernstiltak knyttet til rus og behandling av unge rusavhengige viser at det er behov for å styrke dette arbeidet på en rekke områder. Det arbeides nå aktivt med beredskap og rutiner for å forebygge og håndtere rusbruk på institusjonene. Vi har også bedt landets fylkesmenn om å være mer oppmerksomme på rusproblematikk i barnevernsinstitusjonene.

Det arbeides systematisk og målrettet med kvalitetsutvikling i barnevernsinstitusjonene. Vi vet f.eks. at barn på institusjon har opplevd seksuelle overgrep fra andre barn. Dette skal ikke skje. Det er etablert retningslinjer for forebygging og håndtering av seksuelle overgrep på institusjoner og i fosterhjem. Retningslinjene er satt i verk, og ansatte har fått opplæring.

Det blir med jevne mellomrom tatt til orde for mer bruk av tvang i institusjoner og større begrensninger i beboernes frihet. Det er lite som tyder på at langvarig og omfattende bruk av tvang bidrar til å redusere problematferd. Tvert imot viser forskning det motsatte. Det er også grunn til å minne om at fokuset på barnevernsbarnas rettigheter har en historisk bakgrunn. Vi vet at mange barn i barnevernet på 1950-, 1960- og 1970-tallet fikk svært dårlig behandling.

Utgangspunktet er at det ikke er tillatt å bruke tvang, bortsett fra i visse tilfeller. Bruk av tvang må baseres på en individuell og konkret vurdering av den enkelte ungdom. Derfor holder etaten jevnlig opplæring i rettighetsforskriften. Det kan se ut som om de ulike fylkesmennene vurderer rettighetsforskriften noe ulikt. Vi vil derfor bidra til en mer enhetlig praktisering. Vi vil også gjennomgå denne rettighetsforskriften, og på bakgrunn av erfaringer fra dem som jobber med dette til daglig, vil vi sende ut et rundskriv med klargjøringer og presiseringer.

Vi skal sikre god kvalitet i alle ledd innen barnevernet. Barnevernsloven stiller krav til institusjonene – både til metode, bemanning og materielle forhold. Private og

kommunale institusjoner må være godkjent av etaten for å kunne benyttes. De skal dessuten ha internkontroll for å sikre at de utfører oppgavene sine i samsvar med loven. Den samme internkontrollplikten har kommunen og statlig regional myndighet.

Tilsynet skal være med på å sikre kvalitet i barnevernet. Kommunene er ansvarlige for å føre tilsyn med barn i fosterhjem. Andelen barn som har fått tilsynsfører, har økt og utgjør nå 89 pst. av barna. Dette er en økning fra 77 pst. i 2002. Dette kan bli enda bedre. Fylkesmannen fører tilsyn med barnevernsinstitusjonene. I 2008 gjennomførte de aller fleste fylkesmenn over 90 pst. av de pålagte tilsynsbesøkene.

Samtaler med barn bosatt på institusjon utgjør en stadig viktigere del av dette tilsynet. Tilsynet med institusjonene omfatter også tilsyn med hybler som er godkjent som en del av institusjonen. Jeg har foreslått overfor Stortinget at det overordnede faglige tilsynet legges til Statens helsetilsyn. Målet med dette er å skape større avstand mellom departementet og tilsynet – vi vil etablere et mer uavhengig tilsyn av norsk barnevern. Bedre samordning av statens tilsyn vil dessuten kunne styrke metodene og kvaliteten i tilsynet.

Landsforeningen for barnevernsbarn har vært særlig opptatt av ettervern. Vi styrker nå loven som skal gi barnevernstiltak for dem mellom 18 og 23 år. Det ligger et forslag i Stortinget om dette. Men vi vet også at noen takker nei til ettervern. Landsforeningen for barnevernsbarn mener at kommunene må ta kontakt med de ungdommene som har takket nei til barnevern, etter at ett år er gått – når de er 19 år – slik at de kan få sjansen til å ombestemme seg. Vi har tatt dette inn i forslaget til ny lov.

Siden det meste av barnevernet foregår i kommunene, er det et viktig mål å utvikle et bedre samarbeid med og bedre tjenester i kommunene. Etableringen av fagteamene var et hovedgrep i barnevernsreformen. De i alt 27 fagteamene skal bl.a. gi faglig bistand i vanskelige barnevernssaker og finne lokale løsninger i samarbeid med kommunene.

Fra evalueringen av fagteamene vet vi at særlig små og mellomstore kommuner er mest fornøyd med fagteamenes arbeid. De største kommunene er minst fornøyd. Dette kan ha sammenheng med at de selv har høy kompetanse og slik klarer seg bra uten fagteamenes hjelp. Samtidig synliggjør rapporten at det fremdeles er behov for å styrke samarbeidet mellom kommunene og fagteamene.

Vi har tatt initiativ til lokale møter mellom kommune, fagteam og regionalledelse. Målet er å utvikle lokale og forpliktende samarbeidsavtaler. Jeg mener at bedre samarbeid mellom statlig og kommunalt barnevern er en av de viktigste utfordringene å gripe fatt i og videreutvikle i tiden som kommer.

Det oppstår til tider uenighet om valg av løsninger og finansieringsansvar i saker som er i gråsonen mellom statlig og kommunalt ansvar. Det gjelder særlig der et barn har behov for tiltak både etter barnevernsloven og andre velferdslover, f.eks. der barnet har nedsatt funksjonsevne. For å unngå langvarige prosesser skal departementet

i samarbeid med KS opprette et tvisteløsningsorgan som skal ta rådgivende avgjørelser i slike tvister.

I 2007 startet Regjeringen en flerårig satsing for å styrke kompetansen i det kommunale barnevernet. Barne- og likestillingsdepartementet har arrangert konferanser for det kommunale barnevernet om hvordan man arbeider best med barn relatert til rus, vold og atferdsproblemer. Gjennom utviklingsprosjekter i kommunene prøves ny kunnskap ut. Vi er inne i fire større prosjekter, som omfatter mer enn 75 kommuner.

For å øke kvaliteten i barnevernet i både stat og kommune må vi vite hvilke tiltak som hjelper hvilke barn og familier. Vi må ha et kunnskapsbasert barnevern. Barnevernet må basere fagutøvelsen på best mulig tilgjengelig vitenskapelig kunnskap sammen med utøvernes erfaringer, kritiske og etiske vurderinger.

Vi har også satt i gang arbeidet med å forbedre norsk barnevernsutdanning og sikre en felles nasjonal standard. Det er god søkning til disse utdanningene i dag.

Den kunnskapen barnevernet tar i bruk, skal være både forskningsbasert og erfaringsbasert. Departementet har utarbeidet en ny forsknings- og utviklingsstrategi for barnevernsfeltet, i tett dialog med dem som jobber der.

Et eksempel på gode metoder i det kommunale barnevernet, som vi trenger bedre evaluering av slik at vi kan spre det til andre kommuner, er den måten barnevernet på Søndre Nordstrand har jobbet aktivt med familieviolensaker på. Vi vil at slikt godt arbeid evalueres og eventuelt videreføres til andre kommuner.

I forskningsstrategien vår er det lagt vekt på to hovedområder: For det første satser vi på forskning som skal dokumentere erfaringene fra praksisfeltet, slik at vi bl.a. får kunnskap om hvilke tiltak som bør spres til andre kommuner. Vi vil også forske på metoder og tiltak som gir gode resultater for barnevernsbarna. I første omgang vil vi sette fokus på hjelpetiltak i kommunene og i fosterhjem.

Barne- og likestillingsdepartementet vil gjennomgå ansvaret for forskning i barnevernet, herunder forskning på faglige metoder. Vi vil overføre en større del av ansvaret for disse til direktoratet.

Jeg vil vurdere hvordan Forskningsrådet kan trekkes sterkere inn for å sørge for at fagfeller vurderer forskningens kvalitet. Jeg mener at et departement styrt av politikere, ikke skal ta stilling til hvilke metoder som fungerer best. Det skal fagfolkene gjøre. Vi må ha en åpen diskusjon om metodene i barnevernet for best mulig å sikre kvalitet på de tiltakene som vi iverksetter.

Noen av de barna som har det vanskeligst, er de som både trenger hjelp fra psykisk helsevesen og fra barnevernet. For å hjelpe barn med sammensatte problemer har vi inngått forpliktende samarbeidsavtaler mellom statlig regionalt barnevern og helseforetakene i alle regioner. Hensikten er å styrke samarbeidet mellom barnevernet, psykisk helsevern for barn og unge og tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Det arbeides for å inngå formalisert samarbeid mellom samtlige fagteam og lokale helseforetak, og da spesielt innenfor psykisk helsevern.

Barn i barnevernet blir i noen tilfeller nedprioritert av psykisk helsevern for barn og unge med den begrunnelse

at det ikke vil være nyttig å behandle et barn som lever i en uavklart omsorgssituasjon. Dette er uakseptabelt. For å klargjøre barnevernsbarns rettigheter har jeg sammen med helseministeren sikret at det i den nye prioriteringsveilederen til psykisk helsevern for barn og unge klart går fram at barnevernsbarn har rett til nødvendig helsehjelp på lik linje med andre barn.

I Nes kommune i Akershus er barnevernet, helsestasjonen, åpen barnehage og barne- og ungdomspsykiatrien samlet under ett tak. De ulike hjelpetiltakene skal samarbeide bedre for å hjelpe utsatte barn og unge.

Nylig fikk vi en tilsynsrapport som viste at de fleste kommuner ikke er gode nok til å samordne sine hjelpetiltak. I lovforslaget som ligger til behandling i Stortinget om endringer i barnevernsloven, er det foreslått at barn i barnevernet skal ha en individuell plan der behovet for hjelp fra andre tjenester enn barnevernet skal inngå. I tillegg skal de som melder til barnevernet, få en tilbakemelding fra barnevernstjenesten.

Vi har også satt ned et offentlig utvalg som skal se på hvordan barn, unge og deres foreldre kan få et helhetlig tilbud – at det er «en dør inn» når de har behov for hjelp fra det offentlige tjenesteapparatet. De skal se på om taushetsplikten er et hinder for slikt samarbeid.

For at utsatte barn skal bli sett og fulgt opp så tidlig som mulig, er barnehagene en viktig samarbeidspartner. Men vi vet at barnehagene sjelden melder bekymring til barnevernet. 3 pst. av bekymringsmeldingene kommer derfra. Derfor har vi i samarbeid med Kunnskapsdepartementet utgitt en veileder om opplysningsplikten til barnevernet og om samarbeid mellom barnehagene og barnevernstjenesten.

Samarbeid med skolen må også styrkes. Departementet har bedt direktoratet om å sørge for at dette samarbeidet styrkes. Grunnskole og videregående opplæring kan være viktige faste punkt i barnets liv og må derfor planlegges bedre inn i barnevernstiltaket. Vi må sikre at det ikke blir brudd i barnets utdanningsløp. En avbrutt skolegang er også et brudd med barnets lovfestede rett til utdanning. Barnevernet i kommunen må sørge for at både kommunen og fylkeskommunen er orientert når barnet får et nytt bosted i barnevernets regi.

Under Barnas spørretime her på Stortinget møtte flere av oss ei 18 år gammel jente som hadde vært utsatt for incest. Hun gjorde inntrykk på politikere fra flere partier da hun fortalte sin historie. Da hun var ferdig, gikk jeg bort til henne og spurte hva hun ville gjort hvis hun hadde jobben min. Svaret hennes var ganske enkelt, og som hentet ut fra en budsjettdebatt i et hvilket som helst kommunestyre: Da ville jeg ansatt flere saksbehandlere i det kommunale barnevernet.

Etter at jentas hemmelighet endelig sprakk og hun skulle få hjelp fra barnevernet, hadde hun byttet saksbehandler mange ganger. Det var ikke så greit å fortelle sin historie gang på gang.

Arbeidsoppgavene i det kommunale barnevernet har økt betydelig de senere årene samtidig som antall stillinger ikke har økt tilsvarende. Dette har de ansatte i kommunene og de tillitsvalgte i Fellesorganisasjonen vært sær-

lig opptatt av. Regjeringen mener derfor at det er behov for å tilføre barnevernet i kommunene ressurser for å tilsette flere fagfolk. En fjerdedel av landets kommuner har under en halv stilling i det kommunale barnevernet. For å sikre bedre og mer robuste tjenester vet vi at mange inngår interkommunalt samarbeid. For eksempel har mange kommuner i Troms gode erfaringer med interkommunale samarbeidsløsninger mellom små kommuner etter verts-kommunemodellen. Samarbeidet har ført til bedre faglig robuste tjenester.

Det er også eksempler på at to nabokommuner som ligger i hvert sitt fylke, har inngått samarbeid etter denne modellen. Det knytter seg også positive erfaringer til dette. Denne formen for samarbeid mener jeg at flere kommuner bør satse på.

Jeg ønsker både å styrke kapasiteten og kvaliteten i det kommunale barnevernet. Det er viktig for å kunne yte bedre hjelp til de barna som har behov for det. Det er også viktig for at barna skal kunne få hjelp før problemene blir så store at det er nødvendig med mer omfattende og kostnadskrevenne tiltak fra barnevernets side.

Fylkesmennes tilsyn har bl.a. avdekket at de tidsfristene som er gitt i barnevernsloven, blir brutt i en del kommuner. En styrking av det kommunale barnevernet vil avhjelpe dette problemet og sikre en bedre oppfølging av barna. Det vil styrke barnas rettssikkerhet.

Veksten i de frie inntektene for 2010 legger til rette for en bedre barnevernstjeneste. Vi vil i statsbudsjettet for 2010 vurdere hvordan kvaliteten i det kommunale barnevernet kan sikres, bl.a. i dialog med KS.

Barnevernets viktigste oppgave er å gripe inn tidlig og gi hjelp som virker. Den utilsiktede virkningen av flere hjemmebaserte tiltak og krav til dokumentasjon har vært at noen omsorgsovertakelser har kommet for sent. Slik har det biologiske prinsipp fått en sterkere vekt uten at det nødvendigvis har vært et uttalt politisk mål.

Der det er motsetninger mellom barnets behov for trygghet og omsorg og foreldrenes behov og ønsker, må vi i større grad enn i dag sette barnets behov foran foreldrenes. Jeg vil derfor skjerpe inn praksisen overfor kommunene, slik at de på et tidligere tidspunkt enn i dag vurderer å fremme sak om omsorgsovertakelse for fylkesnemnda når hjelpetiltak i hjemmet ikke virker. Jeg mener også at det skal være strengere kriterier for opphevelse av omsorgsvedtak og tilbakeføring til foreldrene.

Vi vet også at de som får tidlig hjelp, gode tiltak og ettervern, har større sjanser for å lykkes enn de barna der barnevernet kommer sent inn, og der hjelpen avsluttes for tidlig. Jeg har møtt mange barnevernsbarn som mener at barnevernet kom inn for sent, at voksne ikke turte å si fra. – Dere meldte meg for sent, var meldingen fra ei 18 år gammel jente til de ansatte på skolen og på fritidsklubben. De barna det ikke går så bra med, har som regel fått for lite, ikke for mye barnevern.

Mens mange barnevernsbarn forteller at barnevernet ble redningen i deres livskrise, har jeg også møtt barn og unge som har blitt sviktet og ikke fått den hjelpen de burde ha fått. Barnas egen stemme må styrkes i norsk barnevern. Barnevernet har nå fått i oppgave å trekke barn og unge

inn i arbeidet med å etablere gode tilbud. Dette arbeidet skal fortsette.

Kvaliteten i norsk barnevern har blitt styrket de siste årene. Det betyr ikke at barnevernet klarer å løse alle problemer de mest sårbare barna har. Det fins mange barn i norsk barnevern som står midt i en livskrise. Barnevernsbarna står sjelden på plenen utenfor Stortinget med store plakater, og de demonstrerer ikke utenfor norske rådhus. Vår evne til å styrke tilbudet til barnevernsbarna er derfor selve lakmustesten på om vi klarer å skape et samfunn som gir muligheter for alle barn i Norge. Vi er på vei, men barnevernsbarna trenger enda større politisk oppmerksomhet i tiden som kommer.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at barne- og likestillingsministerens redegjørelse om situasjonen i barnevernet legges ut for behandling i et senere møte.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [12:51:48]

Interpellasjon fra representanten May-Helen Molvær Grimstad til barne- og likestillingsministeren: «Ifølge media er hvert tredje seksuelle overgrep mot mindreårige utført av andre mindreårige. Mange overgrep er så grove at de medfører alvorlige senskader. Seksuelle overgrep begått av barn er krevende å forholde seg til. Temaet er sterkt tabubelagt, og mange ofre og overgripere får ikke nødvendig hjelp. Ifølge FNs barnekonvensjon artikkel 34 har barnet rett til beskyttelse mot alle former for seksuell utnyttelse og misbruk. For å verne barn mot slik utnyttelse skal staten sette i verk alle nødvendige tiltak, nasjonalt og internasjonalt. Dessverre opplever mange barn overgrep, og de opplever at de ikke får den beskyttelsen de har krav på.

Hva gjør Regjeringen for å forhindre at barn og unge blir utsatt for seksuelle overgrep, hva vil Regjeringen gjøre for at flere barn og unge blir fanget opp og får hjelp, og hvordan vil statsråden sikre at ansatte som arbeider med barn og unge, får økt kompetanse slik at flere blir sett?»

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [12:53:22]: Seksuelle overgrep mot barn er eit veldig vanskeleg tema å snakke om. Det rører ved noko av det mest sårbare vi har, barna, som vi er så redde for skal skje noko vondt. Då er det ganske tøft å tenkje på at det er mange barn i Noreg – og også internasjonalt – som opplever å bli krenkte på det djupaste. Derfor er det så viktig at vi tverrpolitisk kan jobbe i lag for å finne ut kva vi kan gjere for at barn og unge skal få ein trygg og god oppvekst, som dei fortener.

Dei siste åra har ein i aukande grad blitt merksam på uønskt seksuell kontakt mellom jamaldra barn og tenåringer, eldre barn som forgrip seg på yngre, og – av og til – yngre barn som forgrip seg på eldre. Forsking viser dessutan at ei ikkje ubetydeleg mengd vaksne overgripingar gjorde seg skuldig i sitt første overgrep som barn, eller i ung alder. Det blir derfor viktig å hindre seksuell aktivitet

mellom barn som ikkje er tufta på leik eller som er gjensidig, men der det er innslag av lurei, press, tvang, truslar eller vald.

Forskning viser eit komplisert bilete der skadeverknadene er avhengig av langt fleire forhold enn den faktiske handlinga barna har vore utsette for. Nokre former for overgrep er også blitt betrakta som mindre alvorlege fordi dei førekjem relativt ofte i samfunnet. Eksempel på dette er sjukane, tilsnakk, blotting og beføling. Å bagatellisere denne typen overgrep er å forveksle statistikk med etikk. At ein type overgrep er vanleg, kan ikkje rettferdiggjere handlinga.

Forskning viser at jenter er halvannen til tre gonger meir utsette for overgrep enn gutar. Samanlikna med gutar er jenter gjennomgåande meir utsette for overgrep i familien. Desse utgjer mellom ein tredel og halvparten av jentenes overgrepserfaringar, men berre omkring ein tidel til ein femdel av gutanes erfaringar. Overgriparane er hovudsakleg gutar og menn.

Det har det siste tiåret vore sette i verk ulike tiltak for å verne barn mot seksuelle overgrep. Det har f.eks. vore utarbeidd program for å hjelpe barn til å beskytte seg sjølve, og det er gjort lovendringar som skal hindre at personar som har gjort seg skuldige i overgrep, skal få arbeide med barn. Kunnskapen om at om lag kvart tredje overgrep mot barn er utført av mindreårige, gjer at det må rettast innsats mot gruppa «unge overgriparar» for å førebyggje nye overgrep.

Barn som forgrip seg på andre barn, har sjølve ofte blitt seksuelt misbrukte og opplevd omsorgssvikt i barndomen. Det er derfor viktig å identifisere og behandle barn som lever ut eigne overgrepserfaringar gjennom å krenkje andre barn seksuelt.

Store utanlandske undersøkingar viser at om lag ein tredel av unge overgriparar sjølve har vore utsette for seksuelle overgrep. Dei fleste har dermed ikkje denne erfaringa når dei begynner å forgripe seg på andre. Derimot har dei fleste vore utsette for andre former for krenkingar og svik der særleg fysisk omsorgssvikt ser ut til å spele inn. Fysisk omsorgssvikt utgjer faktisk ein større risiko for å bli overgripar enn det sjølv å ha vore utsett for seksuelle overgrep.

Regjeringa Bondevik II lanserte ein samla strategi mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn våren 2005. Planen hadde fire hovudmålsetjingar: å hindre overgrep, avdekkje overgrep, gi dei utsette tilstrekkeleg hjelp og behandling og å heve hjelpeapparatets kompetanse om slike overgrep. Førebygging har fått betydeleg plass både i den planen og i handlingsplanen mot vald i nære relasjonar.

Eg er glad for at den sitjande regjeringa har følgd opp dette viktige arbeidet i ein ny handlingsplan mot vald i nære relasjonar. Planen omfattar fem departement og vil gi eit lyft, ikkje minst når det gjeld kunnskap. Men det som manglar i denne planen, er å utvide personellrammer og ei større satsing på tverrfaglegheit nær brukarane.

Vi veit at svært få bekymringsmeldingar blir sende frå barnehagar og skular til barnevernet, trass i at dei aller fleste barn oppheld seg i barnehage eller skule og SFO store delar av dagen. Det har kome meldingar frå ei rekkje bar-

nehagar og skular om at dei tilsette er usikre på kva avgrensingar teieplikta legg på kontakt mellom offentleg tilsette, kva for krav som blir stilte til dei etter opplysningsplikta, korleis dei konkret skal gå fram for å melde ei bekymring, om foreldra må informerast, hendingsgangen etter at bekymringa er meldt, og moglegheit for tilbagemelding frå barnevernet.

Ein rapport frå Nasjonalt kunnskapssenter om vald og traumatisk stress viser at allmennlærarar og førskulestudentar ikkje får tilstrekkeleg kunnskap om barns rettar, vald og seksuelle overgrep og samtalemotodikk – kunnskap som er nødvendig for å fange opp barnet og hjelpe han eller ho med å få nødvendig støtte. Regjeringas Handlingsplan mot vald i nære relasjonar 2008–2011 inneheld heldigvis tiltak for å styrkje kompetansen til lærarar og føreskulelærarar, men eg vil be statsråden vere spesielt merksam på at dette blir følgd opp.

Når det gjeld andre tiltak, vil eg peike på at unge som har gjort seg skuldige i seksuelle overgrep, må bli gitt rett til nødvendig helsehjelp. Mange av dei har problem som treng behandling i spesialisthelsetenesta: angst, depresjon, betydelege problem med sosial tilpassing, autisme eller alvorleg aggresjons- og valdsproblematikk. Det er nødvendig med grundig kartlegging og undersøking av overgriparen for å kunne ha føresetnader for å gi det tilbodet som kan hjelpe vedkomande til å fungere betre.

Ved etablering av kunnskap og erfaring på eit forholdsvis nytt og ukjent område er det viktig at norske fagfolk kan samarbeide i eit internasjonalt kompetansenettverk. Noreg heng etter dei fleste andre europeiske landa når det gjeld kompetanse på arbeid med unge overgriparar. Det er også viktig at det blir etablert klare retningslinjer for å melde unge som har gjort seg skuldige i seksuelle overgrep, til politiet. Ulike politi- og lensmannsdistrikt stiller seg ulikt med omsyn til etterforsking av unge under 18 år og vegrar seg meir jo yngre barnet er. Derfor er det viktig at det blir utarbeidd klare retningslinjer for å melde frå til politiet og for etterforsking av denne typen saker.

Redd Barna opna 20. november 2008 sin antivaldskampanje «Vennligst forstyr!» Kampanjen varer til våren 2010 og har som mål å nå vaksne og få vaksne til å gjere noko dersom dei trur at eit barn er utsett for krenkande handlingar. Redd Barna oppfordrar til ein nasjonal dugnad for å rette søkjelyset mot dei mest sårbare og utsette barna i samfunnet vårt.

Dessverre opplever mange barn overgrep, og dei opplever at dei ikkje får den beskyttelsen dei har krav på. Eg har hatt besøk på Stortinget av menn som har vore utsette for seksuelle overgrep som barn. Dei opplever det som eit ekstra tabu at gutar opplever overgrep, og at også kvinner kan vere overgriparar. Dei deler sine historier for at andre skal få hjelp. Det er sterke historier frå sterke karar. Eg håpar Regjeringa vil ta utfordringa og sørge for at vaksne som arbeider med barn, får meir kunnskap om barn og overgrepssproblematikk.

Det er viktig at alle parti kan samle seg om tiltak som kan betre situasjonen for valdsutsette barn. Derfor er eg glad for at vi på Stortinget har ei barnerettsgruppe der vi

jobbar tverrpolitisk og set saker som angår barn og unge og rettstryggleiken, på dagsordenen.

På landsmøtet sitt nyleg forplikta Kristeleg Folkeparti seg til å gjennomføre ei rekkje tiltak i neste stortingsperiode som eg håpar dei fleste politiske parti vil vere med på.

Det første er at det skal etablerast barnehus i alle fylke. Samtidig er det viktig at barn slepp å vente lenge på dommaravhøyr. Eit syskenpar i Bergen som fortalde om vald frå foreldra, måtte vente i 77 dagar før dei blei avhøyrde av ein dommar. Over halvparten av mindreårige offer for overgrep venta over ein månad på å bli avhøyrde. Dette er alvorleg og truar rettstryggleiken til barna.

Det andre er at alle skular og barnehagar skal påleggjast å ha ein beredskapsplan for å handtere saker der det er mistanke om vald og overgrep mot barn.

Det tredje er at meldeplikta om bekymringar knytte til vald og overgrep mot barn skal skjerpast inn i helsevesenet, skular og barnehagar.

Det fjerde er at alle som arbeider med barn, skal sikrast kunnskap om vald og overgrep mot barn. Ein må gå igjenom både dei ordinære utdanningane og etter- og vidareutdanningstilboda for å sikre at kunnskapen og kompetansen blir tilstrekkeleg god.

Det femte punktet er at det skal setjast i gang ei eiga utgreiing om vald mot barn. Utgreiinga må inkludere høyring med barn som har vore utsette for eller vitne til vald og overgrep. Erfaringar frå Barnas Spørretime 2008 understrekar betydinga av å innhente erfaring frå barn og unge sjølve, både erfaringar knytte til vald og overgrep og erfaringar knytte til tiltak. Vi treng å få vite meir om verknaedene av vald og overgrep. Eg håpar at vi i fellesskap kan setje søkjelyst på dette for å hindre at barn lid i det stille bak husets fire vegger.

Statsråd Anniken Huitfeldt [13:04:02]: Jeg vil først takke representanten for interpellasjonen. Representanten nevnte innledningsvis at mange seksuelle overgrep blir utført av mindreårige. Dette er et område hvor vi ikke tar skadevirkningene nok på alvor. Det er for mange som undervurderer hvilke konsekvenser det kan ha å bli seksuelt krenket av andre mindreårige.

Jeg vil komme inn på krenkelse av mindreårige spesielt senere, men oppfatter spørsmålet også som å gjelde seksuelle overgrep mot barn mer generelt.

Representanten Molvær Grimstad nevner artikkel 34 i FNs barnekonvensjon. Flere artikler kunne nevnes. På et overordnet plan er kampen mot seksuelle overgrep en kamp for barns menneskerettigheter. Regjeringen har styrket arbeidet med å iverksette FNs barnekonvensjon og vil fortsette med dette.

Helsedirektoratet satte i 2007 i gang seks tiltak for å senke utsatte barn og unges terskel mot å ta kontakt med hjelpeapparatet. Dette arbeidet var et ledd i gjennomføringen av strategiplanen for seksuelle og fysiske overgrep mot barn. Den koordineres av Barne- og likestillingsdepartementet. Det er i tillegg etablert en telefon hvor man kan søke hjelp, og vi skal etablere en landsdekkende alarmtelefon i løpet av våren.

Som ledd i den samme planen utarbeider Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisert stress nå en kunnskapsstatus om forebygging av fysiske og seksuelle overgrep mot barn. Den skal være ferdig om ikke altfor lenge. Jeg håper denne kunnskapsstatusen vil gi grunnlag for et mer målrettet og effektivt forebyggingsarbeid.

Enkelte barn og unge har et særlig behov for beskyttelse mot fysiske og seksuelle overgrep og annen grenseoverskridende adferd.

For å beskytte barn i barnevernsinstitusjoner og fosterhjem har Barne- og likestillingsdepartementet bedt direktoratet om å utarbeide egne rutiner. Rutinene ble utgitt i juni 2007 for barnevernsinstitusjoner og i februar 2009 når det gjelder fosterhjem. Rutinene dekker overgrep begått av personer både i og utenfor institusjoner eller fosterhjem – inkludert barn og unge.

Vi verken kan eller skal overlate oppgaven med å si fra til barn og unge selv. I tilfeller der den mistenkte tilhører barnets familie, har offentlig ansatte opplysningsplikt til barnevernet. Opplysningsplikten står alltid over taushetsplikten. I andre saker kan det foreligge avvergeplikt etter straffeloven. I alle fall må ikke utsatte barns foreldre bli stående alene med ansvaret for å kontakte f.eks. psykisk helsevern for barn og unge eller politiet. I slike saker har etater som bl.a. barnehager, skoler og helsestasjoner et ansvar for å bistå foreldre og barn. Skolen er særlig viktig for barn og unges egen mulighet til å si fra hvis de har vært utsatt for overgrep eller kjenner noen som har blitt det. At lærere eller skolehelsetjeneste gir saklig og god informasjon om temaet overgrep, gjør det mulig for elevene å melde fra om det som for mange er en veldig tung hemmelighet å bære. Dette innebærer at skolens ansatte og helsetjenester som når barn og unge, må ha kunnskap om temaet og vite hvordan man skal følge opp de berørte elevene.

Fem regionale ressursentre om vold, traumatisert stress og selvmordsforebygging ble opprettet i 2006 og 2007. Alle sentrene har egne faggrupper for arbeid med vold og overgrep. Mindreårige som begår overgrep, tilhører temaene som sentrene arbeider med. Sentrenes rolle i arbeidet mot overgrep består av veiledning, konsultasjon, kunnskapsspredning og nettverksbygging.

Fem barnehus er nå etablert. Barnehusenes ansvarsområder er saker som gjelder seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner, og å gi veiledning, konsultasjon og behandlingstilbud er blant barnehusenes viktigste oppgave.

Til sammen er dette betydelige skritt framover for å hjelpe overgrepsutsatte barn.

For å bedre behandlingstilbudet for barn som er utsatt for vold og overgrep, gjennomføres det i 2008–2011 en utprøving i Norge av en internasjonalt anerkjent behandlingsmetode. Den heter traumefokusert, kognitiv atferdsterapi. Utprøving av denne metoden skjer i samarbeid mellom Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisert stress, poliklinikker i psykisk helsevern for barn og unge og fagmiljøer i andre land.

I de tilfeller hvor de som begår overgrepene, er under 18 år, innebærer det spesielle utfordringer. Selve handlingen er like alvorlig om den begås av personer over eller under

18 år. Forskning tyder dessuten på at forholdsvis mange av dem som begår seksuelle overgrep mot barn som voksne, begynte å gjøre det da de selv var mindreårige.

Når barn som har krenket andre seksuelt, plasseres i barnevernsinstitusjoner, må behovet for å beskytte andre barn vurderes nøye. Barnevernstjenesten kan ikke selv gi nødvendig behandling til barn og unge som har vist slik adferd. Psykisk helsevern for barn og unge er ansvarlig for å gi behandling. Ved å tilby denne gruppen utredning og behandling vil vi bl.a. bidra til å forebygge framtidige overgrep.

En enhet ved Betanien Barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikk i Bergen er en spesialisert enhet som arbeider med unge under 18 år som har krenket andre seksuelt. Enheten er organisert som et prosjekt finansiert av midler fra Helsedirektoratet og Stiftelsen Betanien. Det foreligger en prosjektrapport fra januar 2009 med anbefalinger i forhold til det videre arbeidet. Sentrale helsemyndigheter vil ta stilling til hvordan erfaringer fra prosjektet skal videreføres. Det vil i den forbindelse bli gjennomført en landsomfattende kartlegging av behandlingskompetansen i psykisk helsevern for barn og unge.

Representanten Molvær Grimstad spør også om hvordan vi kan sikre at de som arbeider med barn og unge, kan få tilstrekkelig kompetanse. Dette er et aspekt som er styrket i stortingsmeldingen, Læreren Rollen og utdanningen, fra Kunnskapsdepartementet.

Barne- og likestillingsdepartementet har også nylig fått overlevert en rapport om kompetanseutvikling i barnevernet. Vi vil vurdere hvordan vi kan styrke kunnskap om disse forholdene i grunnutdanningen for barnevernspedagoger og sosionomer.

Regjeringen vil sikre et helhetlig og koordinert tilbud både til overgrepsofret barn og til dem som begår overgrep mot barn. Mye er gjort, og innsatsen for å bedre tilbudet skal fortsette.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [13:12:04]: Eg takkar statsråden for svaret og for hennar engasjement på dette området.

Med jamne mellomrom har vi i media fått eksempel på mange tragiske saker, om folk som har opplevd seksuelle overgrep. Det er barn som fortel at dei ikkje blir trudde når dei fortel til andre vaksne at dei har opplevd overgrep, barn som har opplevd overgrep på institusjon, og som ønskjer vakne nattevakter til stades på institusjonen for at dei kan bli tryggare, fosterbarn som har opplevd overgrep i fosterheim, og det er fleire fosterforeldre som etterlyser fleire tilsynsførarar.

Noko som går igjen i veldig mange av dei historiene vi får, er at vaksne har for lite kunnskap til å fange opp signala frå barna. Eg har sjølv snakka med mange førskulelærarar og lærarar som seier at ei mangelfull ved deira utdanning er å bli opplært f.eks. i å ha ein dialog med barn der ein har mistanke om seksuelle overgrep. Dei er usikre på korleis dei skal handtere den vanskelege situasjonen som dei er oppe i. Dette har vi for så vidt høyrte i fleire år, så eg er utolmodig etter å få til konkrete endringar i utdanninga for dei som blir førskulelærarar og lærarar. Når ser

statsråden for seg at dette kan bli ein realitet? No veit eg at dette gjeld forskjellige departement, men det er viktig å jobbe tverrdepartementalt. Når kan ein forvente at det blir ei betre utdanning? Og også dette med opplæring: Vi veit at dei fagpersonane som i dag jobbar med å lære opp politi i avhøyringsteknikk, er veldig få. Dette er ein veldig viktig jobb, og vi treng fleire fagpersonar som kan jobbe med dette.

Barneombodet har kome med eit innspel – eigentleg frå fleire barneombod i Norden – om at tannlegane er i ein unik posisjon til å sjå barn som er utsette for overgrep og omsorgssvikt gjennom tannhelsetenesta si rolle. Med den nærkontakta dei har med barn, får dei ei god oversikt over skadar, og dei kan registrere om ein ikkje kjem til tannlegetime. Det vil vere viktig å fange opp det som tannlegane kjem med her. Det er vel kanskje ikkje den yrkesgruppa ein tenkjer først på når det gjeld å oppdage barn som er utsette for overgrep, men faktisk kan dei med den handlinga dei gir til barn, oppdage fleire trekk som kan gi grunn til bekymring.

Så det eg gjerne vil at statsråden seier noko meir om, er heilt konkret: Når kan vi forvente ei endring her?

Statsråd Anniken Huitfeldt [13:15:17]: Vi har nå gått i gang med arbeidet med å reformere lærerutdanningen. Det er spesielt ett år av den utdanningen hvor vi skal legge til rette for at lærerne skal få kunnskap om pedagogiske metoder, men også om hvilket ansvar som ligger i lærergjeringen. Det er som en del av dette arbeidet at vi vil styrke lærernes evne til ikke å behandle, men til å se og oppdage seksuelle overgrep.

Det samme arbeidet har vi satt i gang i forhold til dem som jobber i barnevernutdanningen, for å styrke deres arbeid. Det har ikke vært godt nok for alle dem som har jobbet i det kommunale barnevernet. Vi har lagt vekt på å øke kunnskapen blant dem som i dag jobber med det. Men vi har en parallell prosess gående med å forbedre utdanningen for dem som jobber i barnevernet. Men vi kan ikke vente til alle de nyutdannede kommer ut i jobb, så vi er nødt til å arbeide systematisk med å spre kunnskap om overgrep til bl.a. ansatte i det kommunale barnevernet i dag.

Representanten nevner tannlegene. Jeg opplever at det er stadig økende oppmerksomhet om disse utfordringene, også fra tannlegenes side. Det er mange tannleger som har stort engasjement for disse sakene. Det har vært skrevet stadig mer om disse forholdene i tidsskrifter og blader for tannleger. Men det er også behov for kunnskapsoppdatering på dette feltet. Tannlegene har vært og er viktige for å oppdage den typen overgrep.

Hensikten med barnehusene er å spre kunnskap og metoder for hvordan man skal avhøre barn. Det er stor forskjell for dem som avhøres i barnehusene, og dem som tidligere har blitt avhørt av politiet. Familier som har samarbeidet med begge instanser, har fortalt meg at barnehusene har vesentlig høyere kompetanse når det gjelder å avhøre barn.

Så vil jeg også si at den forskningsinnsatsen som man gjør gjennom ressursentrene om vold og traumatisert

stress, handler ikke bare om å kartlegge, men også om å spre kunnskap om gode arbeidsmetoder. Så jeg mener at vi gjør mer enn før, men vi må intensivere arbeidet. Her er det tabuene vi i stor grad slåss imot. Når voksne av og til begynner å fatte mistanke om at noe er alvorlig galt, har man i for stor grad en tendens til å se bort hvis man ser ting man helst ikke vil oppdage. Det har i for stor grad vært tilfelle at man undervurderer hvor alvorlig det er å bli seksuelt krenket av andre barn.

Eirin Faldet (A) [13:18:32]: Først vil jeg gi interpellanten ros for å ha tatt opp situasjonen til barn som opplever overgrep. Ingen skal måtte oppleve dette – aller minst barn som ikke har andre enn oss voksne til å beskytte seg. Dette er de svakeste av de svake – de tause barna, som statsråden var inne på i sin redegjørelse tidligere i dag.

Når de seksuelle overgrepene dessuten skjer i hjemmet, blir situasjonen for disse barna enda verre. Hjemmet skal være barnas trygghet. Når overgrepene foretas av dem som barna i utgangspunktet skal ha tillit til, er barna i en uholdbar situasjon. Når interpellanten spør hva Regjeringen vil gjøre for å forhindre at barn og unge blir utsatt for seksuelle overgrep, er dette en vanskelig oppgave for Regjeringen alene, fordi overgrepene nettopp skjer i lukkede rom, i den private sfære.

Barn er lojale mot sine såkalte nærmeste, som altså i overgrepstilfellene er barnas fiender. Små barn kjenner ikke til hvem eller hvor de kan si ifra. Mange barn blir trolig også skremt av overgriperen. Jeg er glad for at barne- og likestillingsministeren og justisministeren tar dette problemet veldig alvorlig og har engasjert seg for å gi barn bedre mulighet til å si ifra. Et godt eksempel på dette er selvsagt etableringen av barnehus. Justisministeren har dessuten skrevet en bok, som heter «Bjørnen sover». Den anbefales for alle som er interessert i barnas situasjon.

Barna bor i kommuner. Det er i kommunene barna kan hjelpes først og fremst. Da må barna bli sett. Hvem er det som først ser barna? Jo, det er de som barna først kommer i kontakt med utenfor hjemmet. Helsestasjonen er ett sted. Men kanskje aller viktigst er barnehagen. Jeg mener at de ansatte i barnehagene må få bedre kompetanse, noe også statsråden har vært inne på. De må få bedre kompetanse i å se barnet og å kunne lese barnet og de signalene som barnet gir. Signalene kan selvsagt være synlige, som blå merker på kroppen. Men like viktig er det å kunne lese barnets oppførsel, som apati eller spesielt utagerende oppførsel. Barnehagepersonalet blir kanskje den viktigste trygghet i barnets liv når hjemmet er forbundet med redsel og utrygghet, når overgrepene altså skjer der.

Barne- og likestillingsministeren har vært inne på behovet for tverrfaglig samarbeid. Det støtter jeg fullt ut. Men da må ikke ulike profesjoner sitte på hver sin tue og gjemme seg bak et taushetsløfte. Full åpenhet, i den hensikt at barn skal hjelpes, må være et mål for alle som jobber med barn.

I mitt tidligere liv jobbet jeg med barnevern. I etterpåklokskapens lys kan jeg trygt erkjenne at det jeg angrer på i dag, er at jeg ikke tok flere barn ut av et problematisk hjem, som altså ikke var et godt miljø for barn å

vokse opp i. Det er imidlertid ikke lett å jobbe i barnevernet på mindre steder, hvor alle vet alt om alle. Derfor er jeg glad for at barne- og likestillingsministeren legger stor vekt på fagteamene, som skal hjelpe det kommunale barnevern med kompetanse når det gjelder vanskelige vedtak og avgjørelser.

Jeg har lyst til å gi ros til alle i barnevernet som jobber med vern av barn. De har et veldig ansvarsfullt arbeid, selv om kanskje ikke lønnen gjenspeiler akkurat det. Tidligere statsminister Gro Harlem Brundtland sa en gang at hun savnet nabokjerringa. Jeg tror at flere skulle bry seg om, ikke bry seg med. Vi som er voksne, har ikke lov til å lukke øynene og ørene når vi er i tvil når vi oppdager barn som ikke har det greit. Vi voksne må bli varslere.

Karin S. Woldseth (FrP) [13:24:05]: Det er et svært viktig tema interpellanten Molvær Grimstad tar opp i dag, og jeg er veldig glad for at vi tør å snakke om det. Det er viktig fordi det dessverre fremdeles er for liten kunnskap om overgrep og for liten kunnskap om det å fange opp signaler. Derfor er jeg utrolig glad for det som statsråden sa, at man nå skal gjøre en forskningsinnsats. Mye av kunnskapen er basert på forskning, og forskning er det dessverre for lite av når det gjelder seksuelle overgrep mot barn og konsekvensene av det – også langtidskonsekvenser.

Vold og seksuelle overgrep skjer i hjemmet, på skolen, der barn arbeider, og der barn bor. Dessverre er lojalitet og redselen for at noe forferdelig skal skje hvis man forteller om overgrepene, noe av årsaken til at ofrene for overgrep ikke tør å snakke.

Heldigvis har både familieministerens og, ikke minst, justisministeren i den sittende regjering gjort et godt stykke arbeid for å forebygge og, ikke minst, gi barn en mulighet til å si fra selv. Barnehusene, som justisministeren har gått i bresjen for, har vi noen av, men vi kan nok og burde nok få det flere steder. Jeg antar at det er på agendaen. Barnehuset er et sted hvor barn kan fortelle i trygghet og i kompetente omgivelser om de farlige og skumle tingene. Også Alarmtelefonen, som statsråden har varslet kommer i juni, er jeg veldig glad for kommer på plass. Barn som har vært utsatt for seksuelle overgrep, trenger å vite at de har et sted å henvende seg, et sted som er lett å huske nummeret til. Jeg er veldig glad for at det kommer på plass. Også veilederen som gir de voksenpersonene som omgås barn, råd om hva man skal se etter og lytte etter, er et av de viktige verktøyene når det gjelder å nå de utsatte barna.

På tross av alle de gode tingene som denne regjeringen har gjort – noen i salen er vel kanskje litt forbauset over at dette kommer fra meg, men æres den som æres bør – ser vi og hører vi likevel om overgrep. Det er dessverre ikke alltid like lett å vite hva som foregår bak lukkede dører i hjemmet. Derfor er det viktig å fortelle alle barn at det å snakke med voksenpersoner er viktig, enten det nå er offeret eller venner som vet noe om det farlige.

Men når barn blir utsatt for seksuelle overgrep i institusjoner, på skolen eller i barnehagen, reagerer jeg med vantrø – og sikkert mange med meg. Det skulle ikke være mulig å utsette barn for seksuelle overgrep mens de er i

en eller annen form for forvaring. Dette er en problemstilling som jeg synes vi må fokusere mer på og jobbe med. Det ser ut som om det er et problem at eldre ungdommer i f.eks. barnevernsinstitusjoner forgriper seg på dem som er yngre. At dette nok dreier seg mest om å ha makt over og skremme de yngre til lojalitet, er så sin sak, men derfor er det desto mer tvingende nødvendig at de ansatte har oversikt over hva som egentlig foregår på institusjonen. Det bør nok foretas en kompetanseheving i det å «lese» både barn og institusjonsmiljø bedre enn det som gjøres i dag. Vi vet bl.a. at Stine Sofies Stiftelse tilbyr et undervisningsopplegg til både barn, unge og voksne som kommer opp i denne problemstillingen. Hadde man hatt den nødvendige kompetansen, hadde disse overgrepene kanskje vært unngått, eller i det minste vært avslørt på et langt tidligere tidspunkt.

Til slutt vil jeg gjerne fokusere på de barna vi hører minst om, nemlig de som forsvinner, enten de forsvinner fra asylmottak, eller det er skolepulten som står tomme. Hva vet vi om disse barna? Dessverre vet vi altfor lite, men det vi vet, er at det pågår en omfattende handel av barn i Europa. Hvorfor prioriteres ikke disse barna i Norge når de forsvinner? Hvorfor leter man ikke etter dem på en skikkelig måte? Barn som forsvinner fra skolene, slår man seg til ro med at de befinner seg i et eller annet opprinnelsesland? Barn som rømmer fra mottak, bryr man seg ikke om å lete etter dem? Vet vi om disse barna har vært utsatt for trafficking og solgt videre som sexslaver?

I tillegg til det gode arbeidet som Regjeringen faktisk har gjort på dette feltet, vil jeg oppfordre den til å prioritere alle barn som ikke har noen voksne å gå til, de som bare blir borte, for de trenger vår hjelp aller mest.

Trine Skei Grande (V) [13:29:39]: Jeg vil også benytte anledningen til å takke interpellanten for å løfte et viktig tema, som vi også har diskutert flere ganger tidligere. Sjøl om mange partier glimrer med sitt fravær i dag, tror jeg det er et allment, bredt politisk engasjement for å få gjort noe på dette området. Det tror jeg alle partiene på.

Det har vært mange gode innlegg her i dag, så det er bare noen få ting jeg har lyst til å trekke fram. Det ene er at vi ikke må lage systemer som pulveriserer ansvaret, og som forutsetter at alle skal kunne alt, alltid. Når det gjelder det å lære seg å se signaler, er det et felt som vi egentlig ikke kan så mye om, vi kan ikke si at signaler er noe eksakt. Det er ikke en eksakt kunnskap som man kan spre til de store massene som jobber med barn. Derfor er det viktig at de som jobber med barn, har noen å henvende seg til som har stor fagkompetanse.

Altså: Når en lærer er usikker, når en førskolelærer er usikker, når en helsesøster er usikker, skal man ha de aller beste å henvende seg til. Vi kan ikke forvente at alle lærere skal kunne oppfatte alle signaler, alltid. Men vi skal kunne forvente at alle lærere vet hvor de skal henvende seg når de er usikre, eller hvis et barn kommer til dem.

Jeg tror det er viktig at vi ikke pulveriserer alt ansvaret til at alle førskolelærere, alle lærere og alle som jobber med barn til enhver tid, skal vite om alle signalene. Det har de sakene vi har hatt oppe, lært oss. Det Bjugn-

saken har lært oss, og det andre saker har lært oss, er at vitenskapen ikke er så eksakt.

Jeg har sjøl besøkt den faggruppa på Ullevål universitetssykehus som jobber med akkurat dette. De jobber med avhør av barn og med undersøkelser av barn med tanke på seksuelle overgrep. Det er en veldig god faggruppe, som egentlig er ganske liten i forhold til det store omlandet den skal representere. Det er viktig å samle ekspertisen på ett sted og la ekspertisen være ekspertise, og la alle andre voksne rundt barn få lov til å være vanlige voksne som vet hvor de skal henvende seg hvis det er noe som er uklart, hvis det er noe de lurer på, eller hvis de får signaler om at noe er galt. Jeg tror det er viktig å ha den åpenheten også i systemene.

Så har jeg tro på at man ikke bare skal satse på de nye, moderne tingene, men at man også skal satse på de gode, gammeldagse tingene. Jeg har stor tro på at en god helsesøstertjeneste på skolene er med på å demme opp for mye av det trykket som ellers kommer på mange lærere. Helsesøsteren kan ha kunnskaper som er helt annerledes, og hun kan ha en inngang i forhold til eleven som er helt annerledes. Jeg tror det er viktig å satse på slike basic ting.

Jeg tror det er viktig å satse på åpenhet i samfunnet. Jeg har en stor bekymring i forhold til dette. Det er et uttrykk som heter at rikfolks pelsverk skjuler all synd, mens fattigfolks filler viser alt. Jeg tror nok at det er lettere å bli fanget opp hvis man opplever overgrep, og man tilhører de laveste sosiale sjiktene, og at det skjules lettere i de øverste sosiale sjiktene. Kanskje er det lettere å være overgriper der, for det synes ikke så lett der som det ofte gjør i de lavere sosiale sjiktene. Jeg tror at vi fort kan oppleve uklarheter her, for det er lettere å usynliggjøre overgrep når man har muligheten til å glatte det over med god velferd. Det syns jeg er et varsko for barnevernet vårt generelt.

Jeg tror det er et stort, bredt politisk engasjement for å få gjort noe med dette, men vi må passe på at vi satser på å få mer og mer kunnskap om det og mer og mer åpenhet knyttet til det. Vi må sørge for at de beste fagfolkene jobber med dette, og at alle voksne vet hvor fagfolkene er, men at vi får muligheten til å være vanlige voksne – vanlige nabokjerringer, vanlige førskolelærere – som vet hvor vi skal henvende oss den dagen man begynner å lure litt.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Hilde Magnusson Lydvo (A) [13:34:33]: Interpellanten tar opp et svært viktig tema som favner om mange departementer. I justiskomiteen har vi jobbet aktivt med denne tematikken i hele denne stortingsperioden. Jeg har lyst til å belyse noe av det vi har gjort på dette området.

I 2007 vedtok vi den såkalte «grooming»-bestemmelsen, som gjør det straffbart av en voksen å ta kontakt med barn på Internett med den hensikt å oppnå seksuell kontakt. Vi har lagt en Rød knapp på Internett, som er det samme som en politistasjon på nett, hvor de unge kan melde fra til politiet når de opplever uønsket kontakt på nettet med en som utgir seg for å være en jevnaldrende, men som viser seg å være en voksen.

I Soria Moria-erklæringen la vi opp til at vi skulle lage et barnehus etter modell fra Island. Flere som har hatt ordet, har vært inne på det. Vårt rettsvesen er ikke bygd opp for at små barn skal komme til avhør og være i rettsbygningene våre. De er lite egnet for denne typen saker. Så i Barnehuset har vi lagt opp til at barna skal få møte profesjonelle fagfolk som skal veilede foreldre og pårørende som har mistanke om seksuelle overgrep. Barnet skal slippe å gå fra barnevernet til sykehuset, til politiet og videre til domstolen for dommeravhør. I Barnehuset har vi samlet alt – legeundersøkelse, samtale med psykolog og politi og dommeravhørene.

Opposisjonen er opptatt av at Regjeringen begår løftebrudd. Ja, det har vi gjort! Vi sa at vi skulle prøve å få et barnehus, men vi har fått fem, nemlig i Bergen, Hamar, Kristiansand, Tromsø og Trondheim, og neste år kommer det også et i Oslo. Barnehus blir da landsdekkende.

Regjeringen har også lagt fram handlingsplanen «Vendepunkt» om vold i nære relasjoner, hvor det er 50 tiltak, og mange retter seg mot barn og unge. Som interpellanten nevnte, er det fem departementer som samarbeider. Dette er krevende arbeid. Flere departementer må jobbe sammen for at vi skal få et bra arbeid om dette. Det med å lage en dreiebok, slik at de som holder på med lærerutdanningen, de som jobber i barnehager, skal vite hvem de skal henvende seg til, er noe av det som er tatt opp i «Vendepunkt».

Vi har lagt opp til at også barn som har vært vitne til vold, skal få voldsoffererstatning. Vi har også økt muligheten for å få bistandsadvokat i saker som dreier seg om seksuelle overgrep. Politiet har en viktig rolle i disse sakene. Fra 2008 skal alle politidistrikt ha en familievoldskordinator. Det skal være en full stilling. Det er fordi, noe interpellanten var inne på i stad, vi skal få en ensartet praksis i disse sakene. Vi skal få en kompetanseheving, og det skal bli en ensartet praksis. Det at landets 27 politidistrikter har en familievoldskordinator, vil gjøre at de kan jobbe bedre og med en ensartet praksis. Det at vi etablerer politiråd, det at vi har SLT-koordinatorer, er også virkemidler som er med på å forebygge overgrep mot barn og unge. Det er svært viktig at det jobbes tverretattlig – mellom barnevern, skole, helsesøster, barnehage og politi. Også det arbeidet som Alternativ til Vold gjør, er viktig, for mange barn som utsettes for vold og overgrep, fortsetter i samme spiral. Så det å få et alternativ til vold og jobbe med den problematikken er viktig.

Straffenivået for forbrytelser som vold i nære relasjoner og overgrep mot barn blir betydelig skjerpet. Det er klart etter at justiskomiteen i forrige uke avsluttet sin behandling av Regjeringens forslag til ny straffelov. Det innebærer bl.a. at seksuelle overgrep mot barn under 14 år gir en minsteproof på tre år. Strafferammen for mishandling i nære relasjoner øker fra tre til seks år og for grov mishandling fra seks til 15 år. Men jeg vil understreke at selv om det er viktig at vi på disse områdene får et sterkere rettsvern for de sårbare gruppene, er mange av dem jeg har snakket med som har vært utsatt for overgrep, ikke nødvendigvis så opptatt av straffens lengde, men av det å bli trodd og det at man blir hørt med hensyn til det man har opplevd.

Det med seksualitet og det at barn skal klare å sette grenser for sin egen seksualitet, er tabubelagt. Debatten i dag er et viktig steg på veien – at vi voksne snakker om det og fokuserer på det, og at det skal være mulig for barn å ta kontakt med voksne og snakke om problemene sine. Aksjonen til Redd Barna, «Vennligst forstyrr!», er jo veldig treffende i så måte. Det skal være lov å bry seg, og opplysningsplikten skal være noe man bruker når man jobber med barn.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [13:39:46]: Eg vil takke alle som har delteke i interpellasjonen. Det er flott at mange har eit engasjement for dette.

Det som eg trur det er viktig å gripe fatt i vidare, er problemstillinga som også andre har nemnt her, nemleg teieplikta. Det er fleire fagpersonar som opplever teieplikta, slik ho er i dag, som eit dilemma. Ho gjer at dei føler seg forhindra frå å hjelpe barn og få informasjon fordi teieplikta mellom helsesystem, lærar, barnehagar osv. er for streng. Det trur eg det er veldig viktig å ta med seg.

Det å få fleire tilsette i barnevernet er nok også veldig viktig, for det er klart at kapasiteten veldig mange stader er sprengd, og det er viktig å følgje godt nok opp. Mange av oss har møtt ein del barn som har vore under barnevernet, og som i rein fortvilning seier at barnevernet er bra, men at dei skulle ha fått hjelp tidlegare, og at dei skulle ha blitt følgde opp tidlegare. Ei som var her på Stortinget, sa at ho var så lei av at barnevernet lét seg manipulere av mora. Då ho var 15 år, nekta ho å bu i lag med mora lenger og ville flytte. Det er så viktig at vi lyttar til barna og gir dei som jobbar i barnevernet, nok kompetanse og fagleg påfyll, og ser til at det er nok tilsette som kan jobbe med dette.

Karin Woldseth var inne på akkurat det punktet som eg heldt på å notere meg – det med undervisningsmaterieill i skulen. Stine Sofies Stiftelse har i samarbeid med Lions – trur eg det var – utarbeidd eit undervisningsopplegg som skal hjelpe og lære barn til å setje grenser. Det undervisningsmateriellet er prøvt ut i enkelte skular i nokre kommunar, har blitt evaluert og fått veldig positive tilbakemeldingar. Eg oppfordrar statsråden til å ta opp med kunnskapsministeren at det finst undervisningsmaterieill som verkeleg kan fange opp og hjelpe barn til å setje grenser, som har fått ei god evaluering, og som ein eigentleg så raskt som mogleg burde sørge for å få landsdekkjande.

Det med helsesystem, som mange har vore inne på, er mitt siste poeng. Det er mange barn som seier at dei kunne ønskje at helsesystem hadde betre tid til å snakke. Ein har helsesyster på helsestasjonane som skal fange opp foreldra og utfordringane deira, men barn har også behov for å snakke med nokon, kanskje andre enn læraren, om dei utfordringane og dei problema dei opplever. Mange opplever helsesystem som ein trygg instans, men dei kunne gjerne ønskje at ho hadde meir tid. Så det at helsesystemene får meir tid, både på barne- og ungdomsskulen og på vidaregåande skule, er viktig. Ressursane deira og betydinga av dei er veldig viktig, også i arbeidet med å kjempe mot seksuelt misbruk av barn.

Eg trur det er mange faktorar vi kan jobbe med i felles-

skap, og eg håpar at alle vil halde lyset på det høgt heva, så vi får gjort mest mogleg.

Statsråd Anniken Huitfeldt [13:43:02]: Jeg vil takke for en god debatt med mange viktige innspill.

Vi skal ikke la barn og unge alene være ansvarlige for å melde fra om overgrep, men som flere har vært inne på: Det hjelper å få mer kunnskap om det. Noen av de barna jeg har snakket med, har sagt: Jeg trodde jo ikke det var feil, jeg skjønnte ikke det. De skjønnte det kanskje ikke før de så et tv-program eller hørte om andre som hadde vært utsatt for det samme.

Jeg har derfor i samarbeid med kunnskapsministeren satt i gang et arbeid for å få bedre opplæring i skolen om hvordan man kan melde fra om vold og overgrep og også om omsorgssvikt. Det er mange barn som ikke vet hvor de skal søke hjelp, og noen av disse barna har lært hjemme at det blir virkelig ille hvis man tar kontakt med hjelpeapparatet. Jeg har også utfordret mange av de gruppene av unge jenter som jeg har møtt i Støttesenter mot Incest. En del av dem har erfaringer med å ha vært utsatt for overgrep fra andre barn, fra andre ungdommer. Jeg spurte dem: Hva skulle til for at du hadde fortalt hemmeligheten tidligere? Deres arbeid vil være viktig når vi skal etablere bedre opplegg i skolen for hvordan man i større grad kan melde fra om overgrep.

Jeg tror helsesøstre er viktig, men jeg tror også hjelpetjenester som miljøterapeuter og barnevernspedagoger inn i skolen kan avhjelpe mye av det presset som lærerne i dagens skole føler. Mange lærere sier at de må være sosiallærere, at de ikke får lært bort noe. Vel, da bør vi ansette folk i skolen som har annen kompetanse, og som kan hjelpe barna.

Karin Woldseth var inne på dette med forsvinninger fra asylmottak. Da vi fikk en rapport som viste at dette foregikk i et langt større omfang enn det vi tidligere var klar over, tok politiet straks tak i det, og det enkelte mottak tok i større grad tak i det. Da fikk vi en systematisering av arbeidet, for at den typen saker skulle det meldes fra om. Det er klart at det var helt uakseptabelt at barn forsvant uten at noen ting skjedd.

Så er dette med taushetsplikten et viktig element. Noen steder sier man at dette ikke er noe problem, dette får vi til, og noen ganger har vi sett at når kommuner har fått assistanse, har de klart å håndtere taushetsplikten på en hensiktsmessig måte. Men jeg ser også mange henvendelser som går på at taushetsplikten er et hinder for samarbeid. Nettopp derfor har vi satt ned et offentlig utvalg som skal gå gjennom taushetsplikten med henblikk på å styrke samordning av ulike hjelpetjenester for barn og unge.

Presidenten: Då er debatten i sak nr. 2 over.

Sak n r. 3 [13:45:53]

Interpellasjon fra representanten Olav Gunnar Ballo til landbruks- og matministeren: «Gjennom flere tiår har det

fått utvikle seg et økende misforhold mellom antallet reinsdyr i Finnmark og beitegrunnlaget for disse. Konsekvensene har vært at slaktevekten har gått ned, og at mange reinsdyr ikke overlever vinteren på grunn av manglende tilgang på reinlav. Næringen mottar betydelige statlige subsidier, noe som kan ha bidratt til å holde det høye reintallet oppe. I tillegg til at næringen i mindre og mindre grad produserer for salg, medfører underernæringen også store dyretragedier.

Hvordan vil statsråden sikre at det er et samsvar mellom antall beitedyr i Finnmark og tilgangen på beite for dyrene?»

Olav Gunnar Ballo (SV) [13:47:02]: I serien «Norske fjellbeite» ble det i 1965 gitt en omfattende oversikt over vegetasjons- og beiteforhold for reinsdyr i Finnmark. Erling Lyftingsmo var leder og koordinator for arbeidet.

Hovedkonklusjonene fra Lyftingsmo var at lavheiene i sørlige deler av Finnmarksvidda tidlig på 1960-tallet var av stor mektighet med en tykkelse på 10–15 cm. Det ble registrert «smale reinstier som skispor i lavmatta».

Forskningsselskapet NORUT IT har gitt ut flere rapporter om beitesituasjonen på Finnmarksvidda, bl.a. basert på satellittdata fra 1973 og fram til 1996.

Rapportene står i skarp kontrast til Lyftingsmos beskrivelse av desimetertykke lag med dyneaktig reinlav på 1960-tallet. NORUTs forskningsrapporter viser at mens bare 15 pst. av reinbeiteområdene i Finnmark var sterkt beitet i 1973, var 42 pst. sterkt beitet og 50 pst. utbeitet i 1996. Med den hastigheten beiteområdene blir nedbeitet, vil mesteparten av tidligere beiteområder ikke lenger kunne brukes til reindrift om få år.

Tall fra beiteområder utenfor Finnmark – hvis man trekker fram sørsamiske områder som Trøndelagsfylkene og Hedmark – viser at færre dyr gir høyere slaktevekt. Halvparten så mange dyr pr. areal som i Vest-Finnmark, vil ut fra tallene kunne medføre doblet slaktevekt for hvert dyr.

Det betyr at næringen vil kunne sysselsette like mange som i dag, selv om reintallet reduseres vesentlig. Større vekt pr. dyr gir også færre tap, siden godt ernærte dyr både vil klare seg bedre gjennom vinteren og ikke så lett blir utsatt for rovdyrangrep. Men det betyr også forpliktelser som næringen ikke har villet ta inn over seg, i form av langt færre dyr for de største driftsenhetene.

Denne innledningen holdt jeg også den 30. november 2000 i en interpellasjon til daværende landbruksminister Bjarne Håkon Hanssen. I sitt tilsvaret den gangen sa daværende landbruksminister bl.a.:

«Jeg deler på mange måter interpellantens bekymring når det gjelder forholdene på Finnmarksvidda. Vi står overfor en situasjon med alvorlige konsekvenser for så vel naturgrunnlaget som for reindriftnæringen. Som interpellanten framhever, er dette en utvikling som har pågått over lang tid.»

Landbruksministeren sa den gang også, etter å ha beskrevet ekspansjonen innen reindriften gjennom motorisering og høyt reintall:

«Resultatet ser vi nå – et reintall i fullstendig uba-

lanse med beitegrunnet, helt uakseptable reintro, en produktivitet som nærmer seg null, og en økonomi som er katastrofal for mange av de familiene som har basert sitt utkomme på reindriften.»

Hvert år gir Reindriftsforvaltningen ut en oversikt over ressursituasjonen innen reindriften, noe som gjør at utviklingen både kan følges over tid, og at man kan sammenlikne ressursituasjonen mellom ulike deler av landet. Jeg har gått inn i en del av tallene for driftsåret 2006–2007 og det man ser der, er at avkastningen i tamreinlagene – altså lag som for så vidt er ikke-samsiske – var på 16,9 kg pr. livdyr. Med livdyr forstås antall registrerte rein pr. 1. april hvert år, altså før kalving. Man har da i løpet av ett driftsår produsert 16,9 kg pr. dyr i tamreinlagene. Tilsvarende tall for de sørsamsiske områdene i Trøndelag og Hedmark var 14 kg, mens i Vest-Finnmark – der beitegrunnet er dårligst og antall dyr i forhold til beitegrunnet høyest – var avkastningen 6,7 kg kjøtt pr. livdyr. Tallene for det siste året er ikke veldig avvikende, så dette er helt relevante tall.

Ser man på produksjonstallene over tid, ser man en svært jevn og stabil kjøttproduksjon i de sørsamsiske områdene. Fra 1990 og fram til 2008 ligger det på et sted mellom 12 og 15 kg pr. livdyr, mens tallene i Vest-Finnmark varierer mellom 1,3 kg, som det var nede i i driftsåret 1997–1998, og opp til 10 kg i det beste året, som var 2002–2003. Det innebærer at selv i det beste produksjonsåret i Finnmark, lå man mange kilo under produksjonstallene i de sørsamsiske områdene. I tillegg til at kjøttmengden dermed blir lav, blir kvaliteten på kjøttet også dårlig. Kjøttet blir tørt og magert.

En grunn til at mengden produsert kjøtt kan være lav, er at tapstallene som oppgis innenfor næringen, er høye. Fra ressursregnskapet for reindriften framgår det at i Vest-Finnmark ble 18 142 kalver – det tilsvarer hver fjerde til annenhver kalv, litt avhengig av hvilket år man måler – registrert å være tatt av rovdyr, mens tallet på kalver som ble levert til slakteri, var på 12 431. Det betyr altså at langt flere kalver gjennom ett driftsår gikk tapt enn det som ble levert til slakt. Tilsvarende ble 4 984 voksne dyr oppgitt å være tapt, mens 7 619 ble levert slakteri. Dette er tall fra 2006–2007. I det driftsåret som jeg nå nevnte, ble det produsert ca. 1 100 tonn reinkjøtt i Finnmark.

Til sammenlikning ble det i løpet av noen uker høsten 2008 skutt 100 tonn – altså tatt ut 100 tonn – elgkjøtt av hobbyjegere, som holder på noen få dager gjennom en meget kort sesong. Det tilsvarer altså et uttak på ca. 10 pst. av det som ble produsert av reinkjøtt gjennom et helt år, og da fordelt på 2 855 sysselsatte. Ser man på produsert mengde elgkjøtt i Hedmark og Oppland, som for så vidt er i samme situasjon – dette er jo folk som driver på hobbybasis – ble det produsert mer elgkjøtt på noen korte høst-uker av hobbyjegere i Hedmark og Oppland, enn det til sammen ble produsert reinkjøtt av nesten 3 000 sysselsatte innenfor reindriften i Finnmark.

I Finnmark sysselsetter oppdrettsnæringen drøye 200 personer, og det befinner seg ca. 200 fiskemerder i fylket, som hver produserer ca. 200 tonn fisk årlig uten, i hvert fall i marginal grad, statlig støtte – når de først har fått etablert seg, er det inntektene av virksomheten som dri-

ver det. Med under 10 pst. sysselsatte av det antall sysselsatte reindriften har, produserer oppdrettsnæringen 40 000 tonn slakteferdig fisk pr. år, eller ca. det førtidobbelte av reindriften. Per sysselsatt tilsvarer det over 400 ganger kjøttmengden.

For en tid tilbake oppstod en konflikt mellom den lille bygda Nervei i Øst-Finnmark og reinbeitedistrikt 13, betinget i at Nervei ønsket å lage vei til bygda der det bor 30 mennesker. Veistrekningen det var snakk om å bygge, er på 14 km. Både Finnmark fylkeskommune og fylkesmannen i Finnmark støttet at veien burde bygges. Bygda med de 30 personene lever i det alt vesentlige av fiske og grenser også mot fjorden i Gamvik kommune. I 2008 leverte bygda ca. 150 tonn med sløyd og hodekappet fisk, som tilsvarer en rundvekt på ca. 200 tonn. Verdiskapingen var på ca. 4,7 mill. kr i førstehåndsverdi, eller nærmere 10 mill. kr i eksportverdi. Det betyr altså at de 30 personene produserte betydelige verdier for samfunnet, og uten at samfunnet måtte inn med tilskudd for at verdiene skulle oppstå.

Den 2. februar 2009 tapte Nervei mot reinbeitedistrikt 13 i lagmannsretten og ble dømt til å erstatte tapt beite-land overfor reindriften. En liten bygd med 30 personer, som altså produserer enorme verdier for samfunnet, fikk begrenset sin aktivitet, får ikke veiutløsning, og sa også at de ikke så noen hensikt i å anke saken til Høyesterett, på grunn av en virksomhet som er gjennomsubsidert, og som sysselsetter nærmere 3 000, men der det pr. hode nesten ikke produseres kjøtt lenger. Den situasjonen har oppstått fordi man også har fått en rettstilstand der reindriften står så sterkt at nesten uansett hva slags virksomhet man måtte være interessert i å etablere i Finnmark, vil den komme i konflikt med reindriften. Det betyr at en rekke aktører utenfra i dag vil betakke seg for å gå i gang med f.eks. leteaktiviteter etter mineraler i Finnmark.

Det som jeg nå beskriver, skjer i et fylke som har en gradvis tilbakegang i befolkningen – fra man var oppe i ca. 79 000 i 1978 og til man nå er nede på ca. 72 000. Det betyr altså at det er betydelig behov for å skape arbeidsplasser som gir økt verdiskaping, slik at sysselsettingsfaktoren øker. Men når man på område etter område kan se at det kommer i konflikt med en næring som ikke er bærekraftig, som skader naturen, og som tar ut betydelige ressurser fra det offentlige, må det være grunn til å etterlyse tiltak fra landbruksministeren med hensyn til hvordan man gjør noe med denne utviklingen – både for å få ned totalkostnadene og begrense skadevirkningene på naturen og for å hindre at det oppstår konflikt med andre næringer. Det er det spørsmålet jeg ønsker å få avklart her i dag.

Statsråd Lars Peder Brekk [13:57:11]: La meg først få slått fast at jeg i likhet med representanten Ballo er svært opptatt av reintallsituasjonen i Finnmark. Men når det gjelder interpellasjonens omtale i forhold til utvikling av beitene, slakt og omsetning, vil jeg med en gang få sagt at dette er både unyansert og delvis misvisende. Det vil jeg straks komme tilbake til.

Jeg tror ikke representanten Ballo er uenig med meg når jeg sier at utfordringene knyttet til bruk av beiteres-

sursene, ut fra målene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindriftsnæring, må ses i et helhetlig og langsiktig perspektiv. Jeg tror også at de aller fleste her vil være enig med meg i at denne regjeringen har tatt mange og viktige steg i arbeidet med å få til en bærekraftig reindriftsnæring. Før jeg kommer nærmere inn på det, finner jeg det nødvendig å omtale noen sentrale punkter som danner grunnlaget for det arbeidet. Det mest sentrale er utviklingen i reintall og beiter.

Når representanten Ballo trekker fram at det er for mange reinsdyr i Finnmark i forhold til beitegrunnlaget, er det en for unyansert påstand. Problemene med reintallet i Finnmark er ikke ensartede, og de gjelder ikke for alle deler av Finnmark. Jeg må derfor understreke at problemet med et for høyt reintall i forhold til beitegrunnlaget, knytter seg til deler av Finnmark.

Det er ikke her anledning til en inngående beskrivelse av reintallsutviklingen i Finnmark over tid. Hovedtrekkene er likevel at antallet har variert betydelig over de siste 20–30 år. Disse endringene styres i første rekke av avkastningen i form av kalvetilgang, slakteuttak og omfang av tap. Etter en sterk økning utover 1980-tallet, nådde reintallet i Finnmark sitt hittil høyeste nivå i 1989 på totalt 199 000 dyr. Fem år senere var dette redusert til 151 000 dyr, og i 2001 var antallet ytterligere gått ned til 109 000 dyr. Deretter skjedde en svært rask økning, til 170 000 dyr i 2004, for ytterligere å øke til 186 000 i 2008, som er de siste registrerte tallene. Dette innebærer altså at antallet økte betydelig etter nedgangen rundt tusenårsskiftet, men med avtagende hastighet de siste årene.

Også forhold knyttet til beiteutviklingen, er noe mer nyansert enn det en får inntrykk av i interpellasjonen fra Ballo. Undersøkelser av utviklingen for vinterbeitene i Finnmark har tidligere vist en kraftig reduksjon i lavbeitene i perioden fra begynnelsen av 1970-tallet og utover til slutten av 1990-tallet, som også representanten Ballo påpeker i sitt innlegg her. Nedgangen var særlig sterk i løpet av 1980-tallet. For å følge denne utviklingen på en systematisk måte ble det for ca. ti år siden igangsatt et eget overvåkingsprogram for reinbeitene på Finnmarksvidda. Dette baserer seg på undersøkelser både med satellittkartlegging og gjennom feltmessige registreringer. Arbeidet startet i 1998, og kartlegging ble sist gjennomført i 2005–2006. Resultatene fra denne siste undersøkelsen viser jevnt over en forbedring i lavbeitet fra 1998. Dette tilskrives både reduksjonen i reintallet de første årene etter år 2000 og ikke minst endret bruk av tilgjengelige beiter på grunn av endrede klimatiske forhold. Det er grunn til å understreke at trass i bedringen som er registrert, er situasjonen for lavbeitene ennå langt fra å kunne karakteriseres som tilfredsstillende. Det skal også tilføyes at det er stor variasjon i beitetilstanden. Landbruks- og matdepartementet ser arbeidet i dette overvåkingsprogrammet som svært viktig for å bringe fram fakta om beiteforholdene i Finnmark. Programmet skal følges opp med et nytt omløp i kartleggingen i 2009–2010.

Problemer med et for høyt reintall i deler av Finnmark er, som representanten Ballo er vel kjent med, ikke av ny dato. Men det var først under denne regjeringen at man

tok nødvendige grep for å få på plass en ny reindriftslov – noe som også vil bidra til at vi over tid får en bedre tilpasning av reintallet i forhold til beiteressursene. Etter at den nye reindriftsloven trådte i kraft 1. juli 2007, har oppgaven med implementering av loven hatt høyeste prioritet i departementet. En første betingelse for at næringen skulle kunne ta den nye loven i bruk, var at distriktene måtte oppnevne distriktsstyre etter den nye lovens bestemmelser. Dette ble gjort så tidlig som mulig og til den tidsfrist som departementet hadde satt, dvs. 1. juli 2008.

I den nye loven legges det vekt på at de offentligrettslige reguleringer og vedtak i forhold til reindriftsnæringen skal begrenses til det strengt nødvendige. Gjennom det indre selvstyre loven legger opp til, er det primært utøvernes eget ansvar å komme fram til fornuftige og langsiktige løsninger i forvaltningen av ressursene. Med det vil beslutningene og oppfølging av disse gis en forankring og legitimitet i næringen. Dette utelukker ikke at myndighetene etter omstendighetene skal kunne gripe inn i gitte situasjoner, og den nye loven gir da også andre og bedre muligheter til å sanksjonere om det blir påkrevet.

I loven er bruksreglene det sentrale verktøyet i arbeidet med å utvikle en bærekraftig reindrift. Bruksreglene utarbeides av distriktsstyrene og skal bl.a. gi nærmere regler om fordeling av beiter mellom siidaer og om reintall, bruk og vedlikehold av gjerder og andre fellesanlegg, bruk av motoriserte kjøretøy, disponering av arbeidskraft og økonomiske ressurser. Bruksreglene skal godkjennes av områdestyret som offentlig myndighet, og for fastsetting av reintall gjelder særskilt at det skal godkjennes av Reindriftsstyret. Når de enkelte distriktsstyrer har oversendt bruksregler til myndighetene, skal det altså foreligge forslag om reintall ut fra det beitearealet som siidaene i distriktet disponerer. Dersom dette reintallet godkjennes av Reindriftsstyret, vil det nye reintallet bli brukt i oppfølgingen. Tidligere vedtak om høyeste reintall vil derfor falle bort. For noen distrikter kan det innebære at de får godkjent et reintall som totalt sett er lavere enn tidligere vedtatt reintall. For andre vil det kunne være høyere, mens noen vil måtte videreføre det reintall som tidligere har vært fastsatt. Hovedpoenget er da at det er bærekraften til siidaenes beiteareal som skal avgjøre reintallet. Når reintallet er godkjent, vil det være langt lettere å sanksjonere for å få et eventuelt for høyt reintall redusert til vedtatt nivå. Som representanten Ballo er vel kjent med, lå ikke disse mulighetene inne i den gamle reindriftsloven.

For noen distrikter vil regler for beitebruken være den klart vanskeligste oppgaven når bruksreglene skal utarbeides. Det må likevel understrekes at det for de aller fleste distrikter ikke vil være problemer knyttet til denne oppgaven.

Landbruks- og matdepartementet har i arbeidet med oppfølging av ny lov iverksatt en rekke tiltak med informasjon og veiledning. Det er stilt økonomiske midler til disposisjon for distriktene for utarbeidelse av bruksregler. I siste reindriftsavtale ble partene enige om å styrke det økonomiske tilskuddet for å få enda høyere prioritering av arbeidet.

Vi må derfor være bevisst på at vi nå skal fullføre den

første fasen for implementering av ny reindriftslov, og det er en svært viktig fase. Distriktenes arbeid med bruksregler er forutsatt gjennomført innen 1. juli 2009, og det er nødvendig å avvente resultatene av det før en eventuelt vurderer videre tiltak. Vi vil da få indikasjoner på om det nye verktøyet etter loven virker som tiltenkt for å løse de utfordringene vi står overfor. Først etter at bruksreglene har vært gjenstand for behandling i styringsorganene, har man grunnlag for å vurdere behovet for ytterligere innsats.

Arbeidet med å øke slakteuttaket for å tilpasse reinntallet til reinbeiteressursene og for at produksjonspotensialet skal utnyttes på best mulig måte, har vært en annen høyt prioritert oppgave gjennom flere år. Omleggingen av virkemidlene over reindriftsavtalen, som første gang skjedde i 2003–2004, viser seg å være en vellykket endring. Disse endringene har medført en økning av slakteuttaket, spesielt i Finnmark. Innretningen av virkemidlene for å stimulere til økt produksjon og slaktning er også blitt videreført, og til dels forsterket i de senere reindriftsavtalene. Et økt slakteuttak, sammen med at man gjennom økt markedsføring har oppnådd bedre pris på reinkjøtt, er bakgrunnen for at de produksjonsbaserte inntektene i Finnmark har økt fra 72 mill. kr i 2006 til 86 mill. kr i 2007. Samtidig er statistiskuddene fra 2006 til 2007 redusert fra 61 mill. til 48 mill. kr. Med andre ord økte inntektene med 18 pst., mens tilskuddene gikk ned med 22 pst. Det medfører derfor ikke riktighet det Ballo hevder om at næringen i mindre grad «produserer for salg». Selv om en skal være varsom med å bruke slike endringer fra ett år til et annet, ser vi denne økningen i produksjonen som en del av en mer langsiktig trend.

Det er likevel i mange av distriktene i Finnmark et betydelig potensial for økt slakteuttak. Departementet vil følge opp med tiltak og virkemidler for at disse mulighetene skal bli utnyttet. Jeg kan i denne sammenheng nevne at det i siste reindriftsavtale ble innført en prøveordning for Vest-Finnmark reinbeiteområde. Ordningen med tidligslakteutskudd og kalveslakteutskudd vil i disse områdene bli erstattet av et tilskudd som har som vilkår at mottakeren skal oppfylle et bestemt slakte- og produksjonskrav. Dette er et interessant forsøksprosjekt som også næringen har forventninger til når det gjelder effekt på slaktingen. Dette er med på i enda større grad enn tidligere å flytte fokus fra tilskudd til produksjon.

Olav Gunnar Ballo (SV) [14:06:52]: Jeg synes at landbruksministerens svar var en god synliggjøring av hvorfor det ikke skjer noe på dette feltet. Når man sier at økningen av antall dyr har skjedd «med avtagende hastighet», synes jeg argumentene er noe tynne. Det er klart at hvis det skjer en økning når antallet skal gå ned, kan man ikke forsvare det med at den økningen har skjedd med lave hastigheter enn før. Da må man ta tak i det og få reinntallet til rent faktisk å gå ned.

Jeg må nok også si at når man argumenterer som om det har skjedd en effektivisering innenfor reindriften fordi tilskuddene har gått noe ned samtidig som man får noe avvik i forhold til produsert kjøttmengde, er det, når det gjelder å stille krav til næringen, altfor forsiktig uttalt. Jeg

så et regnestykke for ikke lenge siden der man regnet ut at støtteordningene inn mot et kilo produsert reinkjøtt – den som satte opp tallene aksepterte at man da også hadde uttak til privat forbruk – var i størrelsesorden 500 kr pr. produsert kilo kjøtt. Det er klart at med utgangspunkt i slike enorme tall, vil det kunne få årvisse variasjoner. Det man er nødt til, er å ta tak i det på en helt annen måte enn det landbruksministeren synliggjør i sitt innlegg her i dag.

Jeg må nok si, selv om vi nå er en del av denne regjeringen, at mitt inntrykk er at forskjellen mellom vekslende regjeringer i dette spørsmålet er helt marginal. Jeg har ingen tro på, med den tilnærmingen som har vært beskrevet av landbruksministeren i dag, at situasjonen om fem år kommer til å bli beskrevet som vesentlig forandret. Det er det rikelig anledning til å se, fem år går relativt raskt. Uansett hvem vi da måtte ha som landbruksminister, tror jeg at disse problemstillingene i den grad de har endret karakter, bare har forsterket seg. Det finnes ikke veldig mange andre næringer i Norge hvor vi er villig til å gå så langt i å lukke øynene når det gjelder å stille krav til produksjon, og krav til dyrehold for den saks skyld. Tenk om en skulle hatt kyr på båsen og mellom en fjerdedel og halvparten av kalvene døde hvert eneste år, og staten forsatte å gi tilskudd til den næringen som om ingenting hadde skjedd!

Dette er en uakseptabel situasjon der man burde ha brukt langt skarpere virkemidler og tatt tak i det på en mye sterkere måte enn det landbruksministeren synliggjør her i dag. Jeg skulle også ønske at landbruksministeren i sterkere grad hadde frigjort seg fra manuset fra sitt eget embetsverk og faktisk mente noe om disse spørsmålene på egen kjøll.

Statsråd Lars Peder Brekk [14:09:49]: Den siste kommentaren, om å frigjøre seg fra manus, regner jeg med bør være gjeldende for alle sammen her. Jeg synes jeg så den samme koblingen til manus fra representanten Ballo som fra meg.

Jeg har lyst til å understreke et par ting i forbindelse med saken. For det første legger den nye reindriftsloven til grunn at man skal ha en større grad av ansvar selv i næringen for å få gjennomført en mer bærekraftig utvikling. En mer bærekraftig utvikling er uansett avhengig av at vi får næringen med på laget. Hvis vi ikke får det til, vil alle tiltak være nytteløse, så lenge vi ønsker å opprettholde en reindriftsnæring i Finnmark og ellers i landet. Det er utgangspunktet for endringen i reindriftsloven, det er utgangspunktet for at jeg sier at nå må vi avvente implementeringen av reindriftsloven, og det er utgangspunktet for at jeg sier at vi ser at det gir resultater i enkelte områder og at vi også setter større innsats inn på de områdene der det ikke har gitt resultater ennå. Utgangspunktet er jo at man i de ulike reinbeitedistriktene gjennom samarbeid skal sørge for at man får tilpasset reindriftstallet til beitegrunnlaget. Når vi da ser at det gir resultater i enkelte områder etter at reindriftsloven har blitt innført, må vi sammen meg gi de andre områdene der dette ikke har gitt resultater ennå, en sjanse til å få gjennomført det samme. Det er min ambisjon i denne saken å følge opp slik at man får en mer bærekraftig reindrift.

Når det gjelder sammenligningen med oppdrettsnæring og jakt og fiske, synes jeg på sett og vis at det blir en særdeles søkt sammenligning, i den forstand at vi nå snakker om en reindriftsnæring som alle partier i dette storting, så vidt jeg vet, har sagt at man ønsker å opprettholde i framtiden. Da blir disse angrepene fra representanten Ballo på reindriften litt spesielle i den forstand at en i utgangspunktet skal sørge for virkemidler som sikrer den i framtiden.

Jeg er altså enig med representanten Ballo i at vi skal få en mer bærekraftig reindriftsnæring, men jeg er helt uenig med ham i den måten han beskriver utviklingen i de siste årene på.

Arne L. Haugen (A) [14:12:41]: Jeg har dessverre manus jeg også!

Det er kompliserte problemstillinger representanten Ballo berører i sin interpellasjon til landbruksministeren i dag, og etter min oppfatning også temmelig unyansert. Men det er vel slik at man ved å sette saken på spissen får til en debatt. Jeg må si at til tross for at jeg er elgjeger selv og aktiv i det miljøet, finner jeg det særdeles krevende å se verdien i sammenligningen av kjøttuttak fra elgjakt og reinslakting. Det er vidt forskjellige dyr og biotoper.

Arbeidet med å få på plass en bærekraftig reindrift i Finnmark har, som statsråden nettopp har redegjort for, hatt høy prioritet hos den rød-grønne regjeringen. Unnlattelsessynder fra tidligere regjeringer tar det lang tid å rette opp. Da Regjeringen tiltrådte i 2005, ble det ganske raskt tatt beslutning om å prioritere arbeidet med ny reindriftslov, og vel et år senere ble lovforslaget lagt fram for Stortinget. Ressursforvaltning, men også sanksjonsbestemmelser stod sentralt i den nye loven, og jeg mener at den på en god måte balanserer hensynet til næringsmessig selvstyre med den overordnede plikt og det ansvar staten har med å sørge for at reintallet ikke overstiger ressursgrunnlaget.

Reindriftsloven ble vedtatt i Stortinget i mai 2007, og jeg konstaterer at implementeringen tar tid, selv om jeg vet at arbeidet har vært prioritert i departementet. Utfordringen nå, slik jeg ser det, er at forvaltningen følger den interne organiseringen i reindriften tett, og pusher på der det er nødvendig. For eksempel i Alta er det nå en veldig krevende situasjon, som etter min mening må finne sin løsning i at de områdene som er fredet for reindrift, forblir fredet. Det vil være i tråd med de lokale myndigheters syn i saken.

En samlet næringskomité har flere ganger påpekt at det er viktig å stimulere til økt slakting og reduksjon i reintallet i distrikter med for høyt beitetrykk. Komiteen har også støttet det grepet som er tatt fra Regjeringens side ved at man legger slaktevekt til grunn for å få ned reintallet. Tilskudd med vilkår om at mottakere skal oppfylle bestemte slakte- og produksjonskrav, er også svært viktige tiltak som bidrar til å flytte fokus bort fra tilskudd og til produksjon. Ikke minst av hensyn til dyrevelferd er det viktig at vi gjør det vi kan for å legge til rette for en mest mulig bærekraftig reindrift. Det at dyr lider grunnet mangel på mat, er en helt uakseptabel situasjon.

Etter mitt syn er det i alles interesse at reindriften skjer innenfor forsvarlige økologiske, kulturelle og økonomiske

rammer. Jeg er derfor glad for statsrådets forsikring om at departementet vil følge opp med tiltak og virkemidler for å sikre at potensialet for økt slakteuttak i de mest kritiske områdene kan realiseres.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [14:16:47]: Aller først vil jeg takke interpellanten og understreke viktigheten av denne debatten. Jeg vil også framheve Olav Gunnar Ballo for måten han gjennom mange år har arbeidet for forståelse og likebehandling i Finnmark. Jeg har hatt et sammenfallende syn med Olav Gunnar Ballo på dette området, men som alle vet, verken en eller to svaler gjør en sommer, men det merkes at det blir varmere.

Beiteressursgrunnlaget for reinsdyr har vært en pågående debatt i altfor lang tid. Det må nevnes at det er store variasjoner i Finnmark hva angår tilstanden. Det er enorm forskjell på hva som skjer på vestvidda og på hva som skjer i midt fylket og i Øst-Finnmark. Men det at det er forskjeller – som vi ser i dag – tilsier jo at vi faktisk må fokusere på det området der problemet er størst, og det er på vestvidda.

For å illustrere dette kan en vise til at slaktevekten for et halvannet år gammelt dyr i vest i mange tilfeller ikke er høyere enn hva den er for årskalver i øst. Det sier noe om situasjonen. Det er innlysende at situasjonen på vestvidda tilsier at vi er havnet i en økologisk ond sirkel der beiteressursgrunnlaget svikter, med den konsekvens at for svake simler føder for svake kalver – som igjen blir et enkelt bytte for nær sagt alt av rovdyr.

Dette gjenspeiler seg også i erstatningssøknader for tapte dyr. Vi vet at ved mye snø eller isdekte vidder oppstår det nesten årlig ufattelige dyretragedier. Vestvidda står i fare for å bli en høyfjellsørken. Dette skjer til tross for at Stortinget har vedtatt at det ikke skal være mer enn 64 100 dyr på området. All statistikk viser at det for de siste 15 årene nesten årlig har vært 30 000 flere dyr der.

Det er ingen overdrivelse å si at det ikke er noen regjeringsansvarlige på 15 år som egentlig har brydd seg. Finnmark ligger langt unna Oslo, noe denne saken illustrerer godt. Vi har hatt 15 år med prat – når skal noen ta ansvar? Vi har i tillegg mange konflikter vedrørende beite og arealpolitikk. Vi har hatt det i Gargja i Alta, vi har hatt det i Porsanger, vi hadde det i Kvalsund, hvor man kunne fått på plass masse arbeidsplasser, som Fefor og reindriften nektet. Vi har det i Hammerfest, hvor fastboende i kommunen ikke får tillatelse til å benytte seg av ordinære friluftsstier.

Slik Fremskrittspartiet ser det, er det imidlertid flere veier å gå for å løse beiteressursproblemet. Kvalitet og økt kjøttproduksjon må stimuleres på bekostning av dagens subsidieordninger, som styrker støtten etter pr. hode-prinsippet. Denne politikken er den direkte årsak til at antall dyr blir fremmet på bekostning av kvalitet.

Norge trenger å innføre en modell og fornye næringen slik at næringen blir mer på linje med hva som er tilfellet i Sverige og Finland, med bl.a. å bruke en større grad av stasjonær reindrift på bekostning av nomadisk drift på vestvidda. Dette vil medføre noe mating om vinteren, men vil fremme kvalitet, kjøttvekt, produksjon og inntekt.

Erfaringer tilsier at ved nomadisk drift trenger en driftsfamilie ca. 2 100 dyr for å kunne klare seg. Ved sta-

sjonær drift trenger den samme familien ca. 800 dyr for å gjøre det samme. Og når vi vet at for mange dyr er problemet i vest, er dette en fornuftig vei å gå. Ulike kombinasjonsnæringer innen bruk av rein og doudje vil også bli enklere å kombinere for driftsfamiliene ved stasjonær drift.

Reindriftsforvaltningen må helt klart bli skilt fra næringen. Dagens situasjon tilsier at dette blir bukken og havresekken. Kvalitet, objektivitet og profesjonalisme taper i dag kampen, og det er ønsket om størst antall dyr og subsidier som vinner på bekostning av beiteressursgrunnlag og kvalitet.

Olav Gunnar Ballo (SV) [14:21:58]: Vi står overfor ganske store utfordringer i Finnmark, og det har også vært snakket en god del om nordområdesatsing. Da er det til ettertanke at noen av de faktorene som kanskje virker sterkest inn i Finnmark, er det så liten vilje til å gå inn i som man ser av denne debatten i dag. Det er helt åpenbart illustret med bare et lite bygdesamfunn som Nervei, der det er behov for å få veiutløsning for å ivareta ressursene – og med betydelig verdiskaping også for staten, for Norge som samfunn – men så oppstår det en konfliktsituasjon der den typen virksomhet kommer til kort. Hvis man ikke analytisk går inn i det, hvis man ikke analytisk prøver å tenke hva det er som gjør at man ikke klarer å skape flere arbeidsplasser i Finnmark, og hva det er som gjør at man ikke klarer å snu flyttestrømmen, vil jo den utviklingen bare fortsette.

Jeg kan godt skjønne en statsråd som blir indignert over at man fra – jeg hadde nær sagt – sine egne i stortings salen ikke bare får høre at Regjeringen gjør en bedre jobb enn den forrige, og at det er all mulig grunn til å bejuble den. Grunnen til det er at jeg fornemmer en hulhet i ordene fra statsråd etter statsråd i forhold til at man tar tak i realitetene. Selvsagt er det ubehagelig å måtte forholde seg til reindriftsnæringen og måtte si at den politikken som har vært ført til nå, har vært gal; vi er nødt til å gjøre noe med den, vi er nødt til å endre den. Men det er faktisk den typen forventninger man må kunne ha til aktive politikere både i storting og i regjering hvis vi mener at vi utgjør en forskjell som enkeltindivider. Da kan vi ikke bare si at vi flikker litt her og vi flikker litt der, men konfliktene lar vi ligge, for vi ønsker ikke å trække noen på tærne. Det er på en måte akkurat det som skjer innenfor denne næringen.

Samtidig blør Kyst-Finnmark. De mangler tilgang til ressurser, og får heller ikke skapt ressurser nettopp fordi det oppstår konflikter som – gjennom det Stortinget har vært med på å vedta, og gjennom det lovverket vi har i dag – er til hinder for den type næringsutvikling i Finnmark. Så pass mye til ettertanke opp mot det man snakker om i relativt store bokstaver, nemlig nordområdesatsingen, at man nok burde ha gått inn i realitetene på en annen måte enn det jeg fornemmer at statsråden er villig til for å snu denne utviklingen og gjøre at reindriften blir bærekraftig, og også sikre at den ikke i så stor grad som i dag kommer i konflikt med annen næringsutvikling i Finnmark.

Statsråd Lars Peder Brekk [14:24:48]: For det første har jeg lyst til å følge opp representanten Ballo i det at han

har lagt fram denne interpellasjonen, og si at dette er det nyttig at vi diskuterer også i stortings salen, selv om det er slik at en kan være noe uenig om inngangen i saken og i alle fall i beskrivelsen av sakens realiteter. Så da kan en legge det på plass.

Det som er farene med denne typen diskusjoner er jo at en kanskje også unødvendig dyrker motsetninger mellom reindriften og andre næringer. Jeg føler på sett og vis at eksempelet med Nervei blir en måte å gjøre det på som er helt umulig for noen annen enn interpellanten å kommentere, i den forstand at det er en sak der en meg bekjent har fulgt vanlige regler i forhold til innsigelsesretten som reindriften har, og som de selvsagt bruker, og som følger av lover og regler vi alle sammen har vært med på å vedta.

Når det gjelder poenget som Ballo tar opp om den såkalte hulheten i argumentasjonen, vil jeg bare vise til at det ganske nylig er innført en ny reindriftslov. Det er ganske nylig gjennomført endringer en kjører hardt etter, og en følger opp de premisene som ligger i loven. I det ligger det at en gjennom frivillige avtaler, gjennom å ansvarliggjøre reindriften selv, og gjennom å ansvarliggjøre reinbeitedistriktene, skal oppnå de resultatene vi alle ønsker.

Jeg er helt enig med representanten fra Fremskrittspartiet, som sier at problemet er størst i Vest-Finnmark. Situasjonen er veldig forskjellig i ulike deler, som jeg også prøvde å si i mitt innlegg. I Varanger og sørdelen er det bedre. Der ser vi at reindriftsdistriktene i større grad har klart oppgaven med å finne et internt samarbeid som regulerer antallet rein, og se det i forhold til det beitegrunnlaget som finnes. Det er også faktisk slik at på enkelte steder i Finnmark bedres beitegrunnlaget kraftig – det har vi sett resultatet av i det siste – men ikke alle plasser.

Så til Vest-Finnmark. Om en skal ha nomadisk reindrift eller stasjonær reindrift, må være en sak som for så vidt også kan diskuteres i reinbeitedistriktene, men utgangspunktet i dag er den drift vi har nå, og det reinbeitedistriktene selv gjennomfører.

Helt til slutt har jeg lyst til å si at når en diskuterer utfordringene i Finnmark, er det viktig å ha et litt bredere perspektiv enn bare de utfordringene en har i reindriften. Da tror jeg vi skal ha en litt annen inngang, bl.a. å analysere også de alternativene som finnes, bedre.

Presidenten: Då er debatten i sak nr. 3 over.

Sak nr. 4 [14:27:50]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Per Sandberg, Ib Thomsen og Tord Lien om nødvendige lovendringer slik at Statens vegvesen og andre statlige aktører må betale saksbehandlingsgebyr på linje med private aktører (Innst. S. nr. 223 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:43 (2008–2009))

Inger Løite (A) [14:28:24] (ordfører for saken): I Dokument nr. 8:43 for 2008–2009 fremmes det forslag

fra flere representanter fra Fremskrittspartiet om nødvendige lovendringer, slik at Statens vegvesen og andre statlige aktører må betale saksbehandlingsgebyr på linje med private aktører.

Et flertall i komiteen støtter ikke forslaget fra Fremskrittspartiet. Etter loven har Statens vegvesen selv hånd om den planprosessen som kommunen med hjemmel i plan- og bygningsloven § 109 kan gebyrlegge for private planforslag etter § 30 i samme lov. Dermed dekker Statens vegvesen selv kostnadene fram til det tidspunkt hvor kommunen overtar planen. I tillegg følger det av plan- og bygningslovens bestemmelser om utstrakt samarbeidsplikt og -rett mellom kommunen og Statens vegvesen.

Flertallet i komiteen mener at dersom dette systemet følges, skal det i utgangspunktet ikke påføre kommunen vesentlige saksbehandlingsoppgaver eller kostnader for veiplaner fremmet av Statens vegvesen etter plan- og bygningslovens bestemmelser.

Flertallet i komiteen mener derfor at forslaget må avvises.

Ib Thomsen (FrP) [14:30:05]: Jeg vil ikke framstå her som den som vil innføre flere gebyrer i kommunen og den som er mest gebyrkåt. Men jeg mener det er rimelig at Statens vegvesen dekker de kostnadene en kommune har ved behandling av planforslag som Statens vegvesen sender inn, for på den måten å sikre at tilbudet til private aktører ikke blir redusert, og at man ikke får en forskjellsbehandling. Eventuelt kan man innføre en ordning hvor den aktuelle kommune gebyrlegger faktisk arbeid med planarbeidet etter selvkostprinsippet, slik at man tydelig kan se hvilket arbeid som er utført av Statens vegvesen selv, og hva som er utført av den aktuelle kommune. En slik ordning vil også ivareta interessene til Statens vegvesen, slik at de ikke betaler gebyr til kommunen for arbeid de faktisk selv utfører.

Jeg vil peke på at kommunene ved behandling av private planforslag kan kreve saksbehandlingsgebyr – og det kan man være sikker på at også gjøres. Jeg mener det er rimelig at Statens vegvesen selv dekker de faktisk dokumenterte kostnader en kommune har ved behandling av planforslag fra Statens vegvesen.

Kommunene går ikke akkurat lysere tider i møte. Realiteten er at kommuneproposisjonen som kom på fredag, er skuffende svak for kommunene – i en allerede tøff hverdag for kommunene, der vi vet at kommunepolitikere prøver å snu hver sten for å få økonomien til å strekke til lengst mulig. Regjeringen hevder at kommunene får 6,5 milliarder kr mer, men det er langt fra realiteten. I det tallet har Regjeringen regnet inn økning i tiltakspakken og revidert.

Dersom vi også tar høyde for at fylkeskommunene får ansvar for de aller dårligste veiene i landet, er realiteten langt dårligere enn Regjeringen forsøker å framstille den som. Konsekvensene av at man pålegger kommunene flere oppgaver og nye oppgaver, der de ikke kan ta betalt for oppgavene man utfører, til selvkost, blir dårligere kår for kommunenes primæroppgaver, som eldreomsorg og skole.

Behandlingen påfører kommunene vesentlige saksbehandlingsoppgaver og låser kapasiteten, og ikke minst blir

de påført merkostnader. Det må om nødvendig lovendring til, slik at Statens vegvesen og andre statlige aktører må betale saksbehandlingsgebyr på linje med alle andre aktører.

Avslutningsvis vil jeg påpeke at regjeringspartiene, fylkesmannen og nå også sentralbanksjefen roper at kommunene skal ta ut inntekspotensialet i kommunene. Hva tenker de på da? Ikke å legge gebyrer på Statens vegvesen – nei, de tenker på eiendomsskatt, som er en langt mer usosial skatt som rammer de svakeste. Det ropes det ikke om fra disse aktørene.

Så vil jeg ta opp fellesforslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Presidenten: Representanten Ib Thomsen har fremma det forslaget han refererte til.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.
(Votering, sjå nedanfor)

Carl I. Hagen gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går til votering.

I sakene nr. 1, 2, og 3 foreligger det ikke noe voterings-tema.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Ib Thomsen satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag slik at Statens vegvesen kan ilegges gebyr ved behandling av planforslag. Gebyret kan eventuelt ilegges ut fra faktisk medgått tidsbruk i kommunen.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:43 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Per Sandberg, Ib Thomsen og Tord Lien om nødvendige lovendringer slik at Statens vegvesen og andre statlige aktører må betale saksbehandlingsgebyr på linje med private aktører – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 66 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.41.15)

Presidenten: Sak nr. 5, Referat, er allerede behandlet. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.